DISSERTATIO JURIDICA

DE

ETCÆTERA

QUAM

DEO T. O. M. CLEMENTER ANNUENTE MAGNIFICI JCTORUM IN ILLUSTRI HAC VIADRINA ORDINIS PERMISSU

PRÆSIDE

Dn. SAMUELE STRYKIO, J. U. D.

COMIT. PALAT. CÆSAR. ET PANDECT. PROFESSORE PUBLICO ORDINARIO

DN. PATRONO, PROMOTORE ATQUE PRÆCEPTORE SUO ÆTATEM DEVENERANDO,

Die Martii ANNO M. DC LXXV.

IN AUDITORIO JCTORUM

HORIS ANTEMERIDIANIS CONSUETIS PLACIDÆ ERUDITORUM DISQUISITIONI SUBMITTIT

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

AUTOR

CHRISTOPHORUS Seidel/

Olsnâ Sileſius.

FRANCOFURTI AD ODERAM,
Typis JOHANNIS ERNESTI, ACAD. TYPOGR.

I. N. J.

DISSERTATIONIS

DE ETCÆTERA.

PRÆLOQUIUM.

SUſpende pauliſper naſum, Naſutule, nec illicò ſalivam move, acſi Tuum huic meæ Diſputationi præpoſuiſſem Titulum. Nempe ſententiam causâ nondum cognitâ ferens judex, aut extremè ſtolidus ſit, aut ſummè iniquus neceſſe eſt. Sanè imperita plebis caterva Thema noſtrum neſcio quem in locum famoſum detrudere non erubeſcit. A Te v. Cordate Lector, benignius exſpecto judicium. Namque in rei veritatem cùm inquirendum eſt, tenebricoſum multitudinis cerebrum ſusque deque habendum. Plus etenim hic ſemper in opinione eſt, quam veritate. Ideoq; haud rarò ipſius juſtitiæ decretā iniquitatis damnat, contra verò depravatos mores aut æquitatis aut utilitatis ſpeciè ſibi imponere patitur. Hinc & Thema noſtrum ab injuriis merito vindicandum, utpote quod longè plus in receſſu habet, quam prima fronte promittit. Verba, ut vides, L.C. pauca ſunt, eaque numero duntaxat duo, circa quæ præſens Exercitium palmariò occupatum erit. Sed vis ipſorum per omne jus, omnesque ejus, aut certè pleroſque articulos ſeſe effundit. Ita nimirum in minimis maxima ſæpe vis recondita latet. Sanè vi clauſulæ hujus patrimonium tuum inſigniter adauctum ibis, ibis quin & idem inſigniter deminutum, pro ut Te vel favore vel odio dignum cenſebit. Verbo: percurre & Imperatoriæ Majeſtatis leges, & Conciliorum canones, & populorum mores, &

ſponte mihi conſenſum præbebis, ubique hujus clauſulæ effectus reperiri Quid? quod clauſula hæc ſævientes gladios vaginæ ſuæ reddendo, effuſique ſanguinis fluenta fuerit ſiſtendo? Quid ergo obſtaculo potuiſſet eſſe, quo minus tantæ efficaciæ clauſulam Exercitium Academicum eligerem. Ergo, Lector C. ſi quæ ſparſim Dd. de hac materia tradunt, hic collecta Tibi exhibuero, non me rem ingratam facturum confido Omnia quidem huc facientia non offero, ſed illa ſaltem quæ mihi invenire integrum fuit. Et licet materies hæc multò accuratius elaborari mereatur, id tamen mihi impræſens effectum dare, exiguæ ingenii vires denegarunt. Itaque L. C. conatus ſi Tibi non diſplicuerit, voti mei compos redditus ero. Jam vero absque ullis ambagibus implorato tamen prius SS. & individuæ Trinitatis auxilio, ad rem ipſam me accingo. Eſto ergo.

CAPUT I.

DE NATURA HUJUS CLAUSULÆ IN GENERE.

SUMMARIA.

Ratio cur in Onomatologiam inquirendum. n. 1. Unde vox Etcætera componatur. 2. Loci hanc clauſulam continentes tam ex jure Civili. 3 atq; Canonico 4 Quam Claſſicis ſcriptoribus 5. Synonyma hujus clauſulæ. 6. Reliqui & cæteri an differant. 7. Quomodo Græci hanc clauſulam efferant. 8. Quomodo Germani 9. Notariorum in Notis excogitandis licentia. 10. Cæterorum & reliquorum nomine quid veniat 12. & ſqq. Quid Cæterum atq; cætera denotet remiſſivè. 14. Etcætera quid denotet quando determinativè ponitur. 15. Quid quando indeterminatè. 17. ſqq. Quænam non contineat. 23. An talia ſcire ſit neceſſarium. 24. An ſit differentia inter Etc. breve & extenſum. 25. ſqq. Deſcriptio hujus clauſulæ 28. ſqq. Tranſitio ad ſequentia. 32.

In

IN Thematis pertractandi Onomatologiam 1.
non ſeculi duntaxat mores inquirere jubent, ſed & ipſa rei utilitas, ſi non neceſſitas, hoc faciendum injungit. Scilicet conchas negligenti margaritas colligendi copia vix dabitur, & auri præſtantiam ſcorias removens demum deprehendit. Pari modo non niſi nominibus prius bene cognitis, in rei naturam penetrare integrum eſt, vel ipſis Legibus noſtris annuentibus, ceu patet ex *l. 1. pr. ff. de J. & J. l. 1. pr. ff. de Reb. credit. l. 1. pr. ff. de acquir. poſ. l. 1. pr. ff. de furt. l. 1. §. 1. ff. de Pact. l. 49. ff. de V.* S. & ex aliis pluribus. Complecti autem Clauſulam
Etcætera, geminas voces, vel tyroni Grammaticæ perſpectum eſt. 2.
Vocabulum *Cætera* quod attinet, natales ipſius in Græcia quærere nonnullis placet, credentibus id compoſitum eſſe ex καὶ Et, atque ἕτερα alia, quaſi dicas, & alia, ideoque per Diphthongum, quàm ſimplex E ſcribere malunt. Enim verò ſi hoc ita ſe habet, non poteſt non Tautologiam inferre clauſula *Etcætera* cùm ibi copula *Et* geminaretur, idemque eſſet, ac ſi diceres, *Et & alia.* Quicquid tamen ſit, litem hanc quàm libentiſſimè Criticorum judicio dirimendam relinquo.

Ne vero de materia juri fortaſſe noſtro incognita fruſtra 3
hic verba conſumere videar, en textus clauſulam hanc continentes, *L. Gallus 29. §. idem credendum. 2. & 12. ff. de liber. & poſthum. hæred. inſtit.* (ad quam primario Dd. veteres Jaſon, Bartolus, Baldus, Alciatus &c. videri poſſunt, quorum opera in hujus Thematis elaboratione me uſum eſſe libenter fateor) *L. Si ita 31. ff. de Evict. l. 20. §. 11. ff de hæred. petit.* L. *13. §. 3. ff. de jurejur. ibiq. Godofr. l. Is cui 5. §. 22. ff. ut in poſſ. legat. l. 5. §. 7. ff. de rebus eorum qui ſub tutel. l. 9. in fin. princ. ff. de Trit. vin. legat. add.* §. *18. inſt. de R D. §. ult. Inſtit. de patria poteſt.* In Jure Canon.
clauſ. Etc. habetur in *c. Quoniam 11.* X. *de Probat.* Ubi & 4.
ſedes hujus materiæ eſſe videtur; Hinc Canoniſtæ ad *d. c.* de hac clauſ. agere ſolent. Porro reperitur in *c. Eſtote 2. X. de R. J.* ubi Panormit. *n. 4. it. in c. 37. X. de teſtibus c. 15. X. de fide inſtrument.*

ment. in quo quidem *cap.* expreſſa hujus clauſulæ mentio non ſit, docetur tamen ibi quomodo defuncti Notarii inſtrumentum abbreviatum ſ. per notas ſcriptum in publ. formam redigendum
5. ſit, *ubi Panormit. hac de re prolixè agit.* Imo & ipſos, ita dictos, claſſicos Scriptores hac clauſula uſos fuiſſe, autoritas *Senecæ* nos dubitare non ſinit, cujus hæc ſunt verba *in lib. 2. de Benefic. cap.* 16. Refert quid, cui, quando quare, ubi *&* *cætera.* Quanquam & interdum copulam, *&*, præcedentem omittere ament, quod nonnullis elegantiam dicere placet, ideo locum *Ciceronis ex Topic.* hunc producentibus: In partitionibus quaſi membra ſunt corporis, caput, humeri, manus, latera, crura, pedes, cætera. Item *Lucretii,*

Nec frigus, neq; item calidum tepidumq; calorem.
Cætera. - - -

Sic & reperitur *in d. l. 13. §. 3. ff. de jurejur. & l. 5. §. 7. ff. de rebus eorum qui ſub tut.*

6. Solet vero alias quoque clauſula hæc una voce *Etcæterationis* efferri, quam quidem in Cicerone fruſtra quæſitam, nunquam, ter tamen in Inſtrumento pacis Polono-Suedico *art. 3.* invenies. Nec infrequens eſt JCtis, quibus rerum potiorem quam vocabulorum curam habere ſemper moris fuit, clauſulam hanc *Etcæteratam* ſeu *Cæteratam* vocare. Item *celeratam*, ut facit *Gylmann. l. 1. Deciſ. 26. n. 219.* ideo fortaſſe quod celeri calamo ſcribi utplurimum ſolet: quod maximè fit in Protocollo cæterato *vid. Mindan. d. Mandat. l. 2. c. 69. §. 5. n.* 15. Neſcio tamen annon ibi ſphalma Typographicum lateat. Dabitis itaque Grammatici veniam, ſi & mihi promiſcuè his vocibus uti in ſequentibus religio non fuerit. Effertur etiam clauſula noſtra his verbis: *Et infra,* uti in Jure Can. in ſingulis ferme Decretalibus hæc dictio reperitur. Et quamvis *Bartol. ad L. Gallus* §. *idem credendum. in fin. ff. de lib. & poſthum.* velit, diverſam hanc clauſulam ab Etc. habere ſignificationem, quia per dictionem Etc. volo dicere id quod omitto; per dictionem *Et infra,* vero ſignifico id, quod volo omittere: *Panormitan. tamen ad c. Eſtote. 2. X. de Reg. Jur.* eandem cum Etc. habere ſignificationem aſſerit. Porro effer-

effertur clauſula noſtra verbis: Et reliqua *vid. Bartol. ad d. L. Gallus §. idem credendum n. 4. in fin.* Quanquam reliqui & cæ- 7.
teri aliàs non nihil diſcriminis habeant. Reliqui quippe ſunt, qui facta electione ſuperſunt. *vid. Gœdd. ad l. 95. ff. d. V. S. n. 1. ferme circa fin.* Cæteri vero qui deſunt. *In c. ult.* X. *de offic. deleg.* vox Reliqui, de duobus tantum prædicatur. Alias reliqua etiam debita ex rationibus ſeu reſidua dicuntur, ut videre eſt *in l. 31. l. 81. l. 111. ff. de Condit. & demonſtr. l. 9 & ult. §. 1. ff. de lib. legat. conf. Gœdd. d. l. n. 3.* Græci videntur clauſulam noſtram 8.
his verbis efferre: τὰ ὁμόια ſimilia, ſeu τὰ ὅμοια, cum acuto, quemadmodum in N. Teſtamento ſemper legitur, teſtante *Georg. Paſore in Lexic. voc. ὁμὸς p. m. 503.* Ita D. Paulus *in Epiſt. ad Galat. c. 5. v. 21.* hac clauſula utitur. Germani clauſulam, Etcætera 9.
innuunt vocibus; und ſo fortan/ und der gleichen/ und ſo weiter/ und anderem/und ander/ *conf. Job. Rudinger in Obſ. ſing. cent. 5. obſ. 21.* Quanquam dictionem, und andere/ interpretandam nonnulli velint per vocem, & aliorum, non cœterorum, *vid. Mynſing. Decad. 7. Reſp. 61. n. 25.* Notariis moris eſt clauſulam hanc ut 10.
plurimum breviter exhibere, his vel aliis notis. *Etc.* Habent enim in ſignis atque notis excogitandis eandem, qua aliàs Poetæ gaudent atque pictores, licentiam; quanquã ipſorum inventa plerumq; ratione deſtitui aſſerat *Godofr. ad Rubr. C. de Vet. Jur. enucl. lit. y.*

Significationem clauſulæ *Etcætera* qua quidem in jure occurrit, quo eo melius inveſtigare valeamus, merito præmitten- 11.
dum videtur, Cæterorum nomine quid veniat. Continentur vero Cæterorum ſeu reliquorum (hæ enim voces pro Synonymis nobis erunt) appellatione, omnes juxta *l. Cæterorum 60. ff. de V. S, & l. 95. ff. eod* Ut ſi optio duorum ſervorum Titio data ſit, & reliqui Mevio legati ſint, ceſſante primo in electione, re- 12.
liquorum appellatione omnes ad Mevium pertinent, verba ſunt *L. cum optio. 17. ff. de option. leg.* non jure accreſcendi, cum ſint disjuncti, ſed virtute verbi: *Reliqui*, notante *gloſſ. ad h. l.* Ideoque cæterorum ſeu reliquorum vocem incluſionis notam eſſe exinde patet. Porro cæterorum appellatione fidei commiſſa contineri notat *Godofr. ad Auth. Ex eo. C. de liber. præter.* 13.
lit.

lit. m. Item verba: *Etcæterorum* & in jure noſtro & apud Notarios comprehendere omnia quæ de natura contractus ſunt, teſtatur *Job. Rudinger. in obſerv. ſing. cent.* 5. *obſ.* 11. de qua tamen re mox plura. Quid vero ſit, inter cæteros exhæredare, videbi-
14. mus *cap. 4. n.* 45. *ſq.* *Cæterum* autem adverbialiter poſitum quid denotet maxime in jure *vid. Dn. Strauch. in Lexic. particularum Juris ſub voc. Cæterum.* Vocem *cætera* absque copula poſitam idem ac quoad cætera ſignificare, vulgo notum eſt, *& videat cui volupe eſt*, Lexicographos. Nobis propoſiti ratio injungit
15. in naturam ac vim clauſulæ; *Et cætera*, paululum nunc inquirere. Occurrit vero hujus clauſulæ non una ſemper ſignificatio. Aliam enim habet quando determinativè ponitur ad verbum, tunc enim ſecundum illud determinandum eſt, uti videre licet in *l. Is cui.* 5. §. *qui legatorum* 12. *ff. ut in poſſ. legat.* cujus hæc ſunt verba: *Qui legatorum ſervandorum cauſa in poſſeſſionem mittitur & fructus cuſtodire* & cætera *debebit. jung. l.* 13. §. 7. *ff. Locat. l.* 27. *§.* 6. *ff. ad SCt. Trebell. l.* 14. §. 4. *ff. eod.* §. 18. *Inſt. de Rer. di-*
16. *viſ.* Aliam vero exhibet ſignificationem quando in fine orationis indeterminate reperitur ut *in l. Gallus §.* 2. *&* 12. *ff. de liber. & poſthum. l.* 31. *ff. de Evict. l.* 20. §. 11. *ff. de hæred. pet.* Tunc enim denotat.

(1. quæ deſunt in oratione, & ſequi poſtea ſolent atque
17. quoquo modo ſubintelligi poſſunt ad perficiendam orationem *vid. Cardin. Tuſch Pract. concluſ. concl.* 277. *lit.* D. Dn. *Struv. παραλειπ. ad cap.* 8. *Synt. Feud. n.* 5. *Dn. Strauch, d. l. voc. Etcætera n.* 1. *Panorm. ad. c. Eſtote.* 2. *X. de R. J. n.* 4. *Mantic. de Tac. & ambig. convent. l.* 2. *t.* 10. *n.* 11. *Cravetta conſ.* 407. *n.* 8. *Hippol. Riminald. conſ.* 734. *n.* 31. *conſ.* 340. *n.* 31. *Conſ.* 278. *n.* 109. *Felin. ad c. eum P. X. de fid. inſtrum. n.* 10. *in fin.* Scilicet ſi poſt relationem partis alicujus diſpoſitionis ponatur, comprehendit ſequentia in illo caſu *Dn. Struv. d. l. n.* 10. Et continuat clauſulam inceptam *ibid. n.* 19.

2. Reſpicit deciſionem præcedentium capitulorum, *Dn.*
18. *Strauch. d. l. n.* 4. & inducit repetitionem omnium verborum in præcedenti dictorum, notante *Bartolo ad* L. *Gallus* 29. §. *idem credendum* 1. *n.* 2. *ff. de lib. & poſth. Jaſon. in Repet. L. Gallus §. idem credendum n.* 4. Seu ut loqui amat *Bald9 ad d. L. Gallus §. idem creden-*

credendum. eſt repilogativa & formæ præcedentis repetitiva. Seu
ut effert idem *Baldus in L. Item venit* 20. §. *petitam. ff. d. petit.
hered.* repilogat omnia, ad quæ fit relatio *conſ. Dn. Strauch. in
Lex. particularum juris. voc. Etcatera, n.* 4. ubi tamen non repilo-
gativa, ſed epilogativa legit. das ſignum Etc, zeuget an daß da
durch alle das vorige wiederholet wird. *Webner. in obſ. Pract. voc.
Etcatera.* Ita continet clauſulas præcedentis contractus expreſ- 19
ſas, *Tuſch. concl.* 302. *n.* 16. *lit. C.* uti fieri ſolet, ſi præceſſit in-
ſtrumentum emptionis extenſum, & ſequatur inſtrumentum lo-
cationis breviatum, *vid. infra cap.* 5. *n.* 46.

3. Supplet ea quæ ſunt de natura actus, ſeu ſubjectæ ma- 20
teriæ cui accedit, ut unanimis eſt Dd. conſenſus *vid. Jaſon. in L.
Gallus. §. idem credendum. n.* 8. *Bartol. ad eand.* L. & §. *n.* 3. ubi
tamen id lege non probari addit. *Marta de clauſulis, part.* 1. *clauſ.*
176. *Dn. Strauch. in d. Lex. n.* 2. *Oldradus conſ.* 139. *n.* 13. *Myn-
ſing. Dec.* 7. *Reſp.* 61. *n.* 25. *Baldus. part.* 3. *conſ.* 389. *n.* 1. & *part.*
1. *conſ.* 436. *n.* 3. *Freudenberg. de Reſcript. Morator. t.* 2. *n.* 21.
Hipp. Riminald. Conſ. 561. *n.* 6. *Aſinig in Prax.* §. 32. *c.* 2. *Lim.* 25. *n.* 3. *Fe-
lin. ad c. cum P.* X. *de fide inſtr. n.* 10. *Schrader. de Feud. p.* 1. *c.* 4.
n. 12. *ſq. Reinking. de R.* S. & *E. l.* 1. *claſ.* 4. *c.* 15. *n.* 59. & 60.
Dn. Struv. d. l. n. 6. *Tuſch. concl.* 302. *n.* 17. *lit. C. Mantic. de Tacit.
& ambig. convent. lib.* 2. *tit.* 10. *n.* 6. & 23. *Joh. Rudinger. cent.* 5.
obſ. 21. *Tiraq. de Jure conſt. Poſſeſſ. p.* 3. *lim.* 31. *n.* 3.

4. Continet ea quæ ſunt uſitata de conſuetudine loquentis, 21
aut ſtylo addi ſolita. *Dn. Struv. d. l. n.* 7. *Dn. Strauch. d. l. n.* 3. *Cravetta
conſ.* 511. *Tuſch. concl.* 302. *Fachin. l* 2. *conſ.* 47. *n.* 3. *Oldradus. conſ.*
139. *n.* 13. *Bald. d. conſ.* 389. *n.* 1. & 436 *Bartol. d. l. n.* 3. *Mantica d.
l. n.* 6. *ubi n* 7. addit, hanc conſuetudinem, quod de more id, de quo
quæritur, ſub hac dictione Etc. comprehenſum intelligatur, pro-
bandam eſſe, quod fit ex productione plurium inſtrumentorum:
niſi conſuetudo ſit generalis & notoria, quæ non eget probatio-
ne *ibid. n.* 8. Quanquam hæc etiam ſub naturalibus contineri
videantur. Clauſulæ enim de conſuetudine apponi ſolitæ, effe-
ctæ ſunt de natura contractus. *Marta de clauſ. part.* 4. *clauſ.* 33.
n. 3. Et naturalia cum iis quæ ſunt conſuetudinis æquiparan-

 tur.

tur. *Mant. d. tr. l. 3. t. 9. n. 36.* 5. Item continet ſimilia, aut ſimilem qualitatem habentia. *Mart. d. Tr. p. 1. clauſ. 276. n. 1. Hippol. Riminald. conſ. 561. n. 6 Reinking. d. l. Schrader. de Feud. p. 10. Sect. 2. n. 67. Meichſner. Deciſ. Camer. Tom. 4. Deciſ. 4. n. 13. & 31.* ſed quæ parum important, *Alciat ad* L. *Gallus. §. idem credendum. n. 24.* Et ſi ponitur inter res, eas tantum includit quæ naturaliter inſunt vel cohærent, non alias. *Mant. d l. n. f.*

23 Non verò continet ea, quæ ſunt de contractus aut actus ſubſtantia, *vid. Bald. in L. ſi duo Patroni 13. §. ſi quis 3. ff. de jurejur. n. 2. Mart. d. clauſ. 276. n. 10. Mantic d. t. 10. n. 3.* (quamvis *n. ſq.* etiam velit interdum ad ſubſtantialia extendi poſſe) *& l. 2. t. 9. n. 37. & lib. 14. t. 10. n. 44. Tuſch. concl. 302. lit. C. n. 43. Struv. d l. n. 15. Rudinger. d. Obſ. 21.* hæc enim omiſſa non veniunt. *Ant. Gabrielius l. 6. concl. 3. n. 27.* Sed inſtrumentum habetur pro imperfecto. *Tuſch. d. l. n. 42. Felin. ad c. Cum* P. *X. de fid. inſtr. n. 10.* nec Accidentalia *Jaſon. in d L. Gallus. §. idem credendum. n. 7.* quæ à contrahentibus non fuere expreſſa. *Mantic. d. l. 2. t. 10. n. 10.* nec quæ comprehenduntur ſub oratione diverſa & ſeparata. *Mart. d. clauſ. 276. n. 5. Cravetta Conſ. 407. n. 8. & conſ. 34. n. 7.* nec extenditur ad ſolennitates inſtrumenti, *Struv. d. l. n. 7.*

24 Et hæc quidem neceſſaria ſunt ſcitu, cum debeant ſuppleri Protocolla Notariorum vitâ defunctorum, monente *Rudingero d. obſ. 21.* Quomodo verò Protocollorum atq; inſtrumentorum extenſio

25 fieri debeat, commodiori loco videbimus *cap.* 5. Hic ſaltem ſubjicienda videtur quæſtio, annon alia ſit vis clauſulæ cæteratæ brevis, alia extenſæ? Ita quidem nonnulli volunt, ſtatuentes per extenſum ſi ſcribatur, ampliare ad omnia ſimilia, ſeu ſimilem qualitatem habentia. *Mart. d. l. Bartol. ad d. L. Gallus §. idem credendum. n.* 3. Si verò abbreviatè hoc modo: Etc. ſcribatur, tunc inſerre ea, quæ ſunt de Stylo Notarii in ſimilibus inſtrumentis, aut de uſu & conſuetudine contractusvè ſeu ſubſtratæ materiæ natura

26 *Mart. d. l. Jaſon d. l n. 7.* Enim verò magis arridet opinio *Alciati* ſtatuentis *ad d. L. Gallus. §. idem credendum. n. 22.* idem eſſe, extenſè ſcribatur, an breviter, modò ob alias cauſas non poſſit aliud ſi-

27 gnificare. Abbreviatio enim ſaltem modus eſt ſcribendi, qui rem ipſam

ipſam non mutat, ſed paucioribus ſaltem litteris eam ſiſtit. Dictum verò eſt, modò non poſſit ob alias cauſas aliud ſignificare, quod ſit, ſi determinatè ad verbum aliquod refertur, uti *in LL. n. 15. alleg. confer. Bartol. d. l. n. 3.*. Tunc enim ad verbum determinanda, *ſupra n. 15. h. cap.* idemque infert quod dictio, & alia, & reliqua. *Felin. ad c. Cum* P. *X. de fid. inſtrum. n.* 11.

Ex his itaque præmiſſis talem clauſulæ noſtræ eruimus deſcriptionem: Clauſula Etcæterata ſeu cæterata eſt clauſula ſuppletiva eorum, quæ deſunt in oratione ex conſuetudine loquentis, atque ad naturam actus cui accedit, pertinent, & ad ſimilia extenſiva præcedentiumq; repetitiva. Generis loco clauſula ponitur, quia ad hanc claſſem communiter à Dd. refertur, *vid. Mart. de Clauſ. part. 1. clauſ. 176.* Abbreviaturæ vox, utpote nimis generalis, has vices ſubire nequit. Differentiæ loco effectus hujus clauſulæ poni oportuit. Id generis enim accidentia perfectè definire ne ipſis quidem Philoſophis datum eſt. Ergò qualemcunque deſcriptionem hic exhibuiſſe ſat erit. Sed ne juſto diutius generalibus hiſce inhæreamus, jam videndum erit, quid momenti clauſula hæc in jure Publico, quid in Feudali, quid in Privato importet. Eſto itaq;

28. 29. 30. 31.

Caput II.

DE USU ETCÆTERATIONIS IN JURE PUBLICO ATQUE FEUDALI.

Pretenſionibus regna nunquam caruere & quid innuant. 1. *Etiam res exiguæ interdum controverſias excitant.* 2. *ob Titulos bella geſta ſunt.* 3. *Monzambani judicium de Principibus Germaniæ rejicitur.* 4. *Quid tituli retentio proſit.* 5. *à titulo ad rem quomodo procedat argumentum.* 6. *graves controverſias interdum clauſ. Etc. ſopivit.* 7. *Exemplum Regum Suediæ atq; Poloniæ.* 8. *ſqq. Titulis Magnatum non fruſtra inſeritur dictio Etc.* 11. *aliud exemplum.* 12. *De Controverſia Juliacenſi remiſſivè.* 13.. *Quid ſi in titulis apponatur &c.* 14. *An Diſpoſitio Ordin. Camer. de Ducatu, Principatu atq; Comitatu cum Etc. etiam ad Baronias extendenda.* 15. *Conceſſis quibusdam Regalibus*

cum Etc. quænam præterea veniant. 16. Quid ſi fundus cum juribus & juriſdictionibus &c. concedatur. 17. Quænam hoc caſu non veniant. 18. Quid ſi ſervitia quædam in inveſtitura exprimantur cum clauſula Etc. 19. Quid ſi poſt verbum, acceptantibus, addatur. Etc. 20.

1. POſſeſſiones Imperiorum prætenſionibus nunquam caruiſſe, monumenta majorum loquuntur, loquitur quin & ætas noſtra. Et rationibus quæ Principum animos afficiunt, vim aliquam omninò ineſſe, dubium non eſt. Sunt etenim indicio juris proſequendi: quod ipſum dum faciunt, injuriam in-
2. ferunt nemini. Et licet interdum res etiam non adeo ponderoſæ videantur amplam controverſiarum ſuppeditare materiam; Principum tamen prudentia eò reſpicit, quò obtuſa vulgi ingenia penetra-
3. re ſunt neſcia. Sanè ob ſolos etiam Titulos, quibus alter abſtinere renuit, acerba ſatis bella fuiſſe geſta, experientia edocti ſumus. Ecquis verò ex plebis cohorte talia inter minora non reponeret?
4. Et quid commodi re deſtituto Titulus afferre valet? Hinc & perſonatus ille *Monzambano c. 1. §. 14. de Stat. Imper. Germ.* Germaniæ Principes, haud dubie tamen iniquiſſimè, perſtringit; quaſi
5. re citius quàm Titulis cedere ament. Verùm enim verò plus in receſſu talia habent, quàm prima fronte videntur. Quod ſi enim privati tituli retentione (utpote qui dominii transferendi cauſa eſt, *l. 4. C in quib. cauſſ. ceſſat longi temp. add. gloſſ. ad L. ſi quis 11. C. mandat. lit. d.*) rei ceſſionem impediunt, per quam aliàs jus ſuum ſive in re, ſive ad rem illud ſit, in alium devolutum eunt, modò non fiat contra diſpoſitionem legum, fortè in potentiorem, *l. 1. & 2. C. ne liceat Potent. ibiq; Dn. Brunnem. Mev. part. 2. Deciſ.* 174. Hinc qui titulum retinet, rem titulo deſignatam minimè dereliquiſſe, ſed poſſeſſionem ejus animo retinuiſſe cenſendus eſt, id vero fieri poſſe patet *ex l 3. §. 7. l. 30. §. 5. ff. de acquir. & amitt. poſſ.* Cur itaque non idem quoque liceret ſummis Principibus, quorum dignitas à privatorum humili ſorte infinitis paraſangis
6. diſtat. Et licet à titulo ad rem ipſam argumentari haud valeamus, cum interdum ille re ipſa major, interdum vero minor ſit. Et

ſolus

ſolus titulus alias quoq; ſufficiens non eſt ad dominium transferendum, ſed traditio accedat neceſſe eſt. *§. 40. Inſt. de R. D.* A Titulo tamen prætenſionem ad rem, ſeu jus derivare omninò licet. Imò Titulum qui habet, potiora jura habere intelligitur. *Menoch. Retin. poſſ. Rem. 3. n. 734.* Id generis verò exemplis, ubi nimirum inter alias rationes ob titulum quoque in urbes & provincias fuit prætenſum, Jus publicum non caret. Has verò lites interdum, quod mirari licet, ſola *Etcæteratio* ſeu clauſula *cæterata* feliciter ſopiendo fuit. Exempli loco eſto bellum inter Potentiſſimos Sue- 8.
diæ atque Poloniæ Reges hoc nomine ſat acriter geſtum, de quo plura hic facere verba inſtituti ratio prohibet: neque unius aut alterius partis cauſam defendere animus eſt, imò nec eſſe poteſt. Interim tamen Suedorum jus breviter quidem, accuratè tamen deduxiſſe videtur *Hector. Johann. Mithobius in ſpeciali de controverſiis Sueco-Polonicis Diſſertatione Anno* 1656. *Helmſtadii edit.* Hoc ſaltem, utpote cujus ergo hæc præmiſi, addo; in Pacificati- 9.
one inter has potentiſſimas gentes ita convenifſe, ut Poloniæ Rex, renunciatis prius omnibus in Suediæ Regnum prætenſionibus, Titulis & inſignibus Regni Suediæ ad dies vitæ ſuæ uteretur integris in Poloniâ & ad omnes Principes, Status & privatos extra Suediam; nequaquam autem ad Sereniſſimos Reges Regnumque Suediæ in litteris aliisque Diplomatibus aut ſcriptis; Sed ut obſervetur modus abbreviandorum Titulorum cum *Etcæterationibus*, ita ut poſt verba: Magnus Princeps Finlandiæ 10.
tres *Etcæterationes* in Titulo Serenisſimi Regis Suediæ; Et viciſſim poſt verba: Magnus Dux Lithuaniæ, tres *Etcæterationes* in Titulo Serenisſimi Regis Poloniæ adjiciantur. *vid. Inſtrum. Pac. Polono-Suedic. art.* 3. *quod videre eſt in Theatro Pacis, pag.* 624. *conf. Excellentiſſ. Dn. Becmannus Prof. in hac Viadrina longè celeberrimus, in Hiſtoria Geograph. c. 6. de Regno Suediæ §. 4. pag.* 372. Ergo patet exinde, vehementer errare eos, qui perſuaſum ſibi 11.
habent, in Magnatum Titulis vocem, Etcætera, fruſtra, & ex ſtylo fortaſſe ſcribarum tantum apponi. Haud abſimile fortaſſe exemplum ſuppeditaret controverſia Juliacenſis atque Clivenſis, niſi aliæ rationes illud ſilentio hic involvere ſuaderent. De ipſa

vero hac controverſiâ *vid. poterit Oldenburger. part.* I. *Diſcurſ.* 23. *ad Inſtrum. Pac. Sprenger. de Pratenſion. Illuſtr. pag. m.* 195. *ſq.*

14. Cæterum ſi quis titulos aliquos dignitatis majores præmittat cum dictione Etc. cenſetur expresſiſſe actû eo nomine, pro ut convenit dignitati, pro qua ſit actus, licet illa dignitas non ſit expreſſa, cadit enim ſub dictione, Etcætera. *Tuſcb. concl.*301. *n.*23. *lit. C.*

15. Præterea hic occurrit, quod *in Ordinat. Camer. Imper. p.* 2. *t.* 7. cautum reperitur, ut ſuper controverſiis de Principatu, Ducatu & Comitatu ortis, ſolus Imperator cognoſcat, denegatâ hoc caſu Cameræ præventione, *confer. Geil. lib.* 1. *Obſ.* 29. *n.* 7. Hinc quæritur, utrum hoc etiam in Baroniis aliisque Regalibus Feudis obtineat? R. quod ſic, quia in *d. Ord. Cam.* poſt verba: Fürſtenthum/ Hertzogthum und Graffſchafften/ tam in Rubro quam in Nigro poſita dictio *Etcatera*, quæ uti in *praced. cap. n.* 23. dictum ampliativa eſt, hocque operatur, ut omnia ſimilia ſ. ſimilem qualitatem habentia ſub iſta diſpoſitione includantur. *conf. Reinking. d. R. S. & E. l.* 1. *claſſ.* 4. *c.* 15. *n.* 59. & 60. *Schrader. de Feud. part.* 10. *Sect.* 2. *n.* 67. ubi & alias pro affirmanda quæſtione affert rationes, nobis vero ſufficiat hoc in caſu uſum clauſulæ cæteratæ oſtendiſſe, *add. Meichſner. Deciſ. Camer. Tom.* 4. *Deciſ.* 4. *n.* 12. *ſq.* ubi tamen *n.* 17. monet hanc dictionem *Etc.* non eſſe indiſtinctè ad omnia feuda etiam nobilia tantum, extendendam. De talibus enim Camera cognoſcit, uti id præjudiciis firmat.

16. Quod jus feudale ſpectat, ſanè teſtis eſt *Dn. Struvius in παρακλειπ. ad c.* 8. *Synt. Jur. Feudal.* ſæpisſimè inveſtiturarum literis addi ſolere clauſulam, *Etc.* Hinc mox videndum, an conceſſis quibusdam Regalibus expresſis, cum ſubjecta clauſula *Etc.* etiam alia ſpecialiter non expreſſa cenſeantur conceſſa? Quod utique affirm. quia clauſula hæc extenditur ad ea, quæ ſimilem habent qualitatem, *conf. Magnif. Dn. Præſes in Exam. Jur Feudal. cap.* 9. *qv.* 27. *Zaſ. ad t. ff. de jurisd. n.* 32. *Henr. Bocer. Tr. de Regal. cap.* 4. *n.* 8. *Roſenthal. de Feud. c.* 5. *concluſ.* 14. *n.* 4. Ergo quæ diverſi generis ſunt haud conceſſa videbuntur; talia enim connexa non ſunt. Ita concedente Imperatore bona vacantia in ali-

in aliqua civitate vel provincia, cum clauſ. Etc. tantum Regalia ut vocant, inferiora intelliguntur conceſſa, *conf. Henr. Bocerus d. l.* Quæ enim reſervata ſunt ad ſingularem Principis eminentiam in ſignum ſuperioritatis, ſemper excluſa cenſentur. *Roſenthal. d. l. & concluſ. præced.* 13. *n.* 10. *ſq.*

Ex hiſce ergo haud obſcurè apparet, quid ſentiendum ſit, 17.
ſi cui fundus in feudum concedatur cum juribus & jurisdictionibus &c. mit den Rechten und Gerechtigkeiten &c. Nempe quia hæc clauſula ſimilia, ſeu ſimilem qualitatem habentia continet, ideoque ad omnes jurisdictionis ſpecies extendenda v. g. ad altam & baſſam ſ. ſuperiorem & inferiorem. conf. *Wehner. in Obſ. Pract. voc.* Gerichte/ Obergericht und Untergericht/ *Carpz. p.* 2. *c.* 40. *def.* 6. *Menoch. l.* 3. *præſumpt.* 97. *n.* 39. *Philippi. l.* 3. *Eclog.* 85. *n.* 13. *ſq. Mev. p.* 4. *Dec.* 290. Et multo magis hoc procedit, ſi adjecta ſit vox, omnis, alle Rechte und Gerechtigkeiten/ quia omnia (alles) qui dicit, nihil excludit, *Webner. in Obſerv. Pract. voc.* alles *Struv. Syntagm. Juris feudal. c.* 6. *§.* 18. qui tamen aliàs omiſſa hac voce, negat etiam ſuperiorem contineri jurisdictionem, *conf. idem Exerc.* 4. *th.* 8. Quanquam aliqui nec vocem *omnem* ſufficere, ſed omnimodam requiri velint, *vid. Sutbold. de Jurisd. §.* 414. ubi monet, talia malè ex principiis juris Civilis diſputari, ſed potius inveſtituræ verba inſpicienda eſſe, conditionem rei in feudum conceſſæ, aliasque circumſtantias, ex quibus mens inveſtientis probabiliter colligi poſſit. Quoniam autem in noſtro caſu clauſula Etc. ad ſimilia extenſiva adeſt, eo minus dubii ſupererit, ſi ſcil. quis de caſtro dicto modo inveſtiatur. Sanè in prædio ruſtico ſecus erit, cum & alias ibi quidem pertinentiarum nomine jurisdictio veniat, hic vero nequaquam *vid. B. Dn. Brunnem. cent.* 4. *Deciſ.* 31. Porro extendenda erit clauſula hæc ad jus Patronatus, *vid. Marta de Clauſul. pact.* 2. *clauſ.* 14. Non
vero ad ſupremam poteſtatem; Hinc Princeps propterea non præ- 18.
cludit aditum miſerabilibus perſonis: Nec ad diverſa, qualia ſunt Regalia, quæ Principi ſoli reſervantur, *vid. Speidel. in Specul. voc.* Gericht/ ober- und Halßgericht. *Rudinger in Obſerv. Singul. cent.* 4. *obſ.* 27. *Vult. lib.* 1. *de Feud. c.* 5. *n.* 6. *ſq.* Hinc jus col-

lectan-

lectandi ſub omnimodæ jurisdictionis conceſſione non continetur. *Weſenbec. conſ. 27. n. 21. & conſ. 45. n. 21. & 37.* nec jurisd. in via publica. *vid. Dn. Struv. Synt. Jur. Feud. c. 6. §. 23.* nec inveſtitus cum omnibus juribus, pertinentiis &c. nova vectigalia imponere, univerſitates erigere, monetam cudere &c. poteſt, *vid. Roſenthal. de. Feud. c. 5. concl. 13. n. 10. ſq.*

19. Cæterum inter alias feudorum diviſiones reperitur etiam feudum conditionatum, quando ſcil. in inveſtitura certa ſervitia ſunt expreſſa, Domino à Vaſallo præſtanda, ubi regulariter Vaſallus ad expreſſa tantum tenetur, *vid. Schrader. de Feudis part. 1. c. 4. n. 12. ſq.* Quid vero ſi in litteris inveſtituræ ſervitia quædam exprimantur, cum clauſula Etc. an etiam Vaſallus ad non expreſſa tenebitur? Videtur quod non, quia omnis ſervitus eſt ſtrictè interpretanda, ideoque non expreſſa, non attendenda. Sed hoc non obſtante contrarium verius eſt, modo ſint talia ſervitia, quæ cum expresſis aliquam ſimilitudinem habeant, ad talia enim clauſula Etc, extenditur, *ſupra c. 1. n. 22. conf. Schrader. d. l. n. 16.* Et quæ ab illis dependent, quæ verè expreſſa ſunt, etiam pro expresſis habentur, *Menoch. lib. 4. præſumpt. 110. n. 44.* uti & illud expreſſum eſt, quod in genere, vel generalibus verbis continetur, quod & in materia ſtricta locum habet, *Schrad. d. tr. part. 9. 2. part. princ. ſect. 3. n.* 102.

20. Porro hic notamus, ſi in literis inveſtituræ poſt verbum *acceptantibus*, hæc clauſula Etc. reperiatur, tunc eam extendendam eſſe, pro ſe, hæredibus & ſucceſſoribus, *vid. Dn. Struv. παραλειπ. ad c. 8. Synt.* Feudal. *n. 9, Mantica. de Conj. ultimar. Volunt. l. 3. t. 9. n.* 52. Cæterum facilè etiam huc trahi poſſet caſus de venatione conceſſa cum &c. Sed ſequenti cap. loco haud inconvenienti, de eadem re nonnihil videbimus; itaquè absquè ambagibus nunc tranſeundum ad

CAP. III.

DE USU CLAUSULÆ CÆTERATÆ IN JURE PRIVATO, ET IN SPECIE IN JURE CIRCA PERSONAS.

Sum-

SUMMARIA.

ORdo in ſequentibus obſervandus cum ſubjuncta ratione 1. *In jure perſonarum quænam controverſia palmaria.* 2. *Servitus hodie ſublata.* 3 *Germania ſervos veros non habuit, & an hac materia hodie utilis, remisſivè.* 4. *Bannitus an impetrata redeundi facultate cum clauſ. &c. in Colleg. priſtinum quoque recipiendus.* 6 *ſeq. Privilegia quomodo interpretanda. n.* 11. *ſq. Nemini invitus ſocius obtrudendus.* 12. *Abſque Collegarum conſenſu nemo in Collegium recipiendus.* 13. *Quid reſtitutus recuperet? ibid. Bannitus amittit jura civitatis.* 14. *An idem in relegatis cum fuſtigatione.* 15. *Quando bannitus reſtitutus in Colleg. recipiendus.* 16. & 19. *Reſcripta unde interpretanda.* 17. *Etc. ſi non adeſt, inſtrumentum tantum expreſſa continet.* 19. *In familia ut quis ſit quid requiratur.* 20. *Quando & cur in natales inquiratur.* 21. *Opifices in literis Natalitiis juſto ſcrupuloſius omnia excutiunt.* 22. *Requiſita talium literarum.* 23. *An tales literæ ſi mentionem non faciant ceremoniarum Eccleſiaſticarum, ſed ſaltem publ. ſponſalium cum clauſ. Etc. vitioſæ ſint?* 24. *ſq. An ſit de eſſentia talium literarum benedictionis ſacerdotalis facere mentionem.* 26. & 27. *Ex publicè deſponſatis natus legitimè natus eſt.* 28. *ſq.* ἱερολογία *de eſſentia matrimonii an ſit.* 30. *In Belgio coram Notario deſponſati conjunguntur.* 31. *Benedictio ſacerdotalis quomodo hodie ſit neceſſaria.* 32. *ſq. Quænam literæ natalitiæ ſint perfectæ* 35. *In iis tamen conficiendis bene abſtinet Notarius Etcaterationibus.* 36.

COnfuſionem quò evitare liceat, certusque ordo ſequendus præſto ſit, Imperatoris Juſtiniani in Inſtitutionibus ſuis præeuntis veſtigia legere placet. Scire enim quid facias, & neſcire quo ordine facias, non eſt perfectæ cognitionis, inquit *Jaſon ad L. Gallus §. idem credendum n. 6. in f. ff. de liber. & poſth. hæred. inſtit.* Itaque primo in jure perſonarum an aliquis uſus clauſulæ *Etcatera* eſſe poſſit, videbimus, Hic vero palmariæ circa ſtatum libertatis, civitatis & familiæ quæſtiones occurrere ſolent. Primam quidem ſtatus ſpeciem hic 1. 2.

 miſſam

miſſam facimus ideo, quia libertate, utut non pari gradu, hodie gaudemus omnes, teſtantibus communiter Dd. *vid. Dn. Struv. Jurispr. forenſ. lib. 1. tit. 3. §. ult. Dn. Joh. Philippi. in uſu Pract. Inſtit. lib. 1. Eclog. 30. n. 1. ſqq. Harprecht. ad §. Præjudiciales. n. 14. Inſtit. de Action. Schneidew. ad t. Inſtit. de Jure Perſon. §. fin. n. 6. Gail. de Pignor. obſ. 8. Eckold ad ff. t. de Inſtit. & Jur. §. 25. B. D. Brunnem. Exercit. 1. ad Inſtit. t. d. Jure perſon. §. 3. Colleg. Argentor.*
4. *ad t. ff. de Statu hominum §. 13. & 18.* Imo Germaniam noſtram nunquam veros aluiſſe ſervos, autor eſt *Tacit. de morib. German.* An vero materia de ſervis uſum hodie habeat, *vid. Habn. ad Weſenb. t. de Jure perſon. n. 5. Joh. Herm. Stamm. Tr. de Servit.*
5. *perſon. l. 1. c. 1. n. 17. ſq.* Occaſione ſecundæ ſtatus ſpeciei inquirere libet, quid juris ſit, ſiquis bannitus à Principe gratiam impetraverit hoc fortaſſe modo; ipſi gratiam delicti fieri, infamiam tolli; licentiam dari in provinciam redeundi, inque eadem liberè iterum ambulandi, negotiandi &c. an vi hujus clauſulæ *Etcætera,* etiam jus Collegii iterum recuperet, ſeu an reliqui cives
6. in Collegium ipſum iterum recipere teneantur? Videtur affir. cum Principum beneficia latè ſint interpretanda, juxta L. *Beneficium 3. ff. de Conſt. Princip. conf. Dn. Philippi l. 1. Eclog. 22.* & reſtitutio ponat in priſtinum ſtatum, *Gail. de P. P. l. 2. c. 19. n. 2.*
7. Enim vero negativa magis arridet, quia (1. clauſula *Etc.* tantum ad ſimilia, & quæ ſunt de natura actus, non ad diverſa extenditur, uti oſtenſum in *Cap. 1. n. 18. 20. & 21.* Jam vero receptio in Collegium à reſtitutione famæ & libera redeundi poteſtate penitus differt; non enim qui liber eſt & integrorum natalium,
8. ideo quoque mox in certo collegio eſt. (2. Quia actus agentium non debent operari ultra ipſorum intentionem *l. non omnis 19. ff. de. Reb. credit.* neque ad non cogitata extendi. Princeps vero de receptione in Collegium cogitaſſe non videtur, cum ea quæ expresſionem requirunt, ſi taceantur, pro omiſſis habeantur. Et
9. (3. Receptio in Collegium eſt facti, ideoque non præſumenda,
10. *arg. L. in bello 12. §. facti. 2. ff. de Captiv. & poſtlim.* Et licet Privilegium ſeu beneficium, reſpectu concedentis latè ſit interpretandum *arg. l. 2. §. 10. & 16. ff. ne quid in loco publ.* reſpectu ta-

men

men tertii ſtrictisſime capiendum eſt, *Eckold. ad t. ff. de Conſtit. Princip. §.* 8. cùm omnia privilegia ſalvo jure tertii conceſſa videantur, *B. Dn. Brunnem. ad L. un. C. de Metrop. Beryth. n.* 3. *lib.* 11. *add. Gail. l.* 2. *obſ.* 142. *n.* 10. imo & ita latè interpretandum eſt privilegium, ne tamen Principis voluntas excedatur, *Dn. Brunnem. ad t. ff. de Conſtit.* Princip. *quæſt.* 5. Quanquam & aliàs be- 11.
neficium ad preces præcedentes datum non æque latè ac ſponte conceſſum interpretandum ſit. B. *Dn. Brunnem. ad L.* 4. C. *de Legation. n.* 7. Tacebo, reliquis Collegii membris invitum ſo- 12.
cium obtrudi, contra *arg.* §. 4. *Inſt. de ſociet.* quod ipſum non poteſt non lites litibus augere, quod tamen fieri Reipubl. ſalus vetat, *vid. Dn. Brunnem. ad l.* 11. C. *de reb. credit. n.* 19. Nec ali- 13.
às abſque collegarum conſenſu quis in collegium recipiendus, *Dn. Brunnem. ad L.* 4. *C. de Fabricenſ. n.* 4. *lib.* 11. (Quomodo vero quis hodie civis fiat & ſub quibus requiſitis, *vid. Dn. Struv. Exercit.* 50. *th.* 49. *ſq.*) Cæterum reſtitutio ponit quidem in priſtinum ſtatum, ſed quoad ea quæ ſunt juris & in quantú præjudicium tertii non concurrit uti hic, ſi invitus ſocius collegis obtruderetur. Princeps enim in præjudicium tertii quid feciſſe non præſumitur *per l. Nec avus* 4. *C. de emancip liber.* Hinc reſtitutus honores alteri jam conceſſos non recuperat, nec bona alienata, *vid. Gail. l.* 2. *de P. P. c.* 19. *ubi latè quid reſtitutus recuperet, docet.* Amittere autem 14.
bannitum omnia civitatis jura, vix dubium eſt, cum deportato æquiparetur ex communi Dd. ſententia, *vid. Georg. Schultz in Synopſ. ad Inſt. quibus modis patr. pot. ſolv. lit. a.* *B.* Brunnem. *ad. t. ff. de Interd. & Relegat. quæſt. ult. Carpz. in Prax. Crim. qſt.* 140. *n.* 26. *Eckold. ad ff. de hæredib. inſtit.* §. 5. *& ad t. de adopt.* §. 13. *Webner. in obſ. Pract. voc.* acht. *Gail. de P. P. l.* 2. *c.* 1. *n.* 24. ubi aſſerit hos deterioris eſſe conditionis atque deportatos. I- 15.
dem ſtatuendum videtur de iis, qui fuſtibus cæſi patria carere tenentur, nam & hos deportatis ſimiles eſſe volunt *Weſenb. ad ff. de Interd. & Relegat. in f.* Philip. *l.* 1. *Eclog.* 75. *n.* 2. *ibiq; allegati.* Sed ſimpliciter relegati jura civitatis non amittunt per *§. Relegati* 2. *Inſt. quibus mod. patr. pot. ſolv. ibique Schneidew. conſ. Philipp. d. l.* Ergo ex his infero: Quando bannitus gratiam à

Principe impetravit,& expreſſa receptionis in collegium mentio
16 facta non eſt,nec recipiendus in illud eſt. Limitandum tamen hoc ſi
Principi Bannitus ſupplicaſſet,inque libello ſpecialiter quoque re-
ſtitutionem in Collegium petiiſſet,Princeps verò circiter ita reſcri-
17 pſiſſet; ſe precibus ejus annuere,ipſique gratiam facere redeundi &c.
Hic quia reſcriptum ex libello ſupplicationis interpretandum,*c. in-
ter dilectos. 6. §. Caterum. X. de fide inſtrum. l. 1. C. de diverſ. Reſcript.
ibiquè B. Dn. Brunnem. in Comm. n. 29. Menoch. l. 2. praſumpt.*
29. *n.* 2. omnino clauſula Etcætera etiam ad Collegii reſtitutio-
nem extendenda, ceu decidit in ſimili *Jaſon. ad L. Gallus 29.
§. idem credendum. ff. de liber. & poſthum. hared. n. 9. & in Repet.*
18. *ejusdem leg. n.* 13. Quod ſi verò clauſula *Etc.* adjecta non reperi-
atur, Collegii jura per facultatem redeundi ſimul ſe impetraſſe
fruſtra gloriabitur bannitus, *arg. eorum qua adducit Jaſon. d. l. n.*
19. *10.* Namque Etc. ſi non adeſt, inſtrumentum non niſi ea quæ in
ipſo ſunt expreſſa atque ſpecificata continere præſumitur, *Baldus
ad L. ſi duo Patroni* 13. *§. ſiquis* 3. *ff. de jurejurand. n.* 2. Item li-
mitanda ſunt ſuperiora, ſiquis ex juſtitia, non verò ex gratia reſtitu-
atur, tunc n. omnino omnia priſtina jura indiſtincte recuperabit,
conf. Dn. Brunnem. Exerc. 3. *ad Inſtit. §. 1. Gail. l. 2. de P. P. c. 19. n. 23.*
20. Alterum caſum, qui huc facere viſus eſt, ſuppeditat ſtatus
familiæ, ſcil: ut quis in familia ſit, filius ſit neceſſe eſt, h. e. ex
21. legitimo matrimonio natus *l. 6. ff. de Stat. hom.* Hinc in nata-
les legitimos, non modo cum quis in Collegium opificum reci-
piendus eſt, inquiritur, ſed & cum ad dignitates promovendus,
cum infamibus dignitatum portæ haud pateant *c. 87. de R. J.*
22. *in 6.* Imprimis verò Opificum vulgus literas, quas vocant, Na-
talitias Geburthsbrieffe/ anxiè poſcere ſolet, in quibus ſæpe ni-
mium ſcrupuloſè, modo dixerim ineptè, ad pulviſculum cuncta
excutit. Inter requiſita id generis literarum quoque referun-
23. tur legitima parentum ſponſalia nuptiarumque ceremoniæ le-
gitimo modo adhibitæ, inter quas præcipuum ſibi vindicat locum
ἱερολογία ſeu benedictio ſacerdotalis. Reliqua requiſita exhibet
Volckm. *p. 4. t. 11. c. 53.*

24. Quid ergò, ſi in his literis ſponſalium ſaltem mentio fiat cum Et-
cætera, daß er von ſeinem Vater N. und ſeiner Mutter N. ſo
nach

nach Chriſtlichen Gebrauch ſich öffentlich verlobet &c. echt und recht gezeuget und gebohren worden. an hæc clauſula Etc. etiam ad publicam Sacerdotis benedictionem extendenda, daß ſie öffentlich getrauet / zur Kirchen und Straſſen gegangen / talesq; literæ ut legitimæ recipiendæ? Affirmatur utrumque, quia clau- 25.
ſula Etc. ſupplet omnia quæ ſunt de natura actus cui ſubjicitur, *conf. c. 1. n.* 18. Clauſulæ vero addi ſolitæ effectæ ſunt de natura actus, *Marta de Clauſ. p.* 4. *clauſ.* 33. *n.* 3. Mentionem autem 26
ſolennitatum nuptialium facere haud eſſe talium literarum eſſentiale requiſitum autumo, ſed clauſulam ex ſtylo Notariorum addi ſolitam, hinc ſub &c. intelligenda. *conf. c. 1. n.* 19. Imò ſufficere puto teſtimonium de ſponſalibus publicis, licet clauſ. Cæ- 27.
terata addita non ſit: idque exinde probo, quia hæ literæ legitimorum natalium probandorum cauſâ primariò requiruntur. Jam vero ex publicè deſponſatis natus, legitimè natus eſt, licet 28.
ἱερολογία ſacerdotalis ſubſecuta haud fuerit, qua de re videantur *Magnif. Dn. Præſes Tr. de Succeſſ. ab inteſt. c. 2. art. 1. §. 34. Dn. Struv. Exerc. 38. th. 13. & Exercit. 29. th. 26. circa fin. Richter. de Succeſſ. ab inteſt. ſect. 1. membr. 3. n. 10. ſeqq. Hahn. ad Weſemb. t. de his qui ſunt ſui vel alien. jur. n. 2. Dn. Brunnem. Exerc. 2. ad Inſtit.* §. *1. Carpz. p. 3. c. 14. def. 12. Hartm. Piſtor. Obſer. Pract. 83.* quia talia ſponſa- 29.
lia pro ipſo matrimonio, quod facit ſolus conſenſus perfectè interpoſitus, habentur, *l. 30. ff. de R. J. conf. Magn. Dn. Præſ. d. l. & c. 5. art. 1. §. 6. & ult.* Hinc & talis in feudo ſuccedit, *conf. Magnif. Dn. Præſes in Exam. Jur. feud. c. 15. quæſt. 34* Et ἱερολογία illa ſeu 30.
εὐλογία ſacerdotalis de eſſentia matrimonii non eſt. Rationes adducit *Hahn. ad Weſemb. t. ff. de Ritu N. n. 5.* quibus hanc ſubjicio: ubi eſt effectus legitimi matrimonii, ibi legitimum quoque matrimonium fuiſſe, neceſſum eſt: Ex effectu enim colligitur cauſa & non entis nullæ ſunt operationes. Jam vero hic, ubi ſunt filii legitimi, adeſt effectus legitimi matrimonii. Ergò. Minorem præcedentia ſatis probant. *conf. Dn. Philippi l. 3. Eclog. 3. n. 9. & libr. 1. Eclog. 61. n. 10. Richt. d. l.* quod nec ipſi Theologi ſunt negando, *vid. Dn. Gerhard. tom. 7. Loc. Theol. §. 476. in reſponſ. ad arg. 3.* Hinc in Belgio ſæpe deſponſatos coram Notario & teſtibus con- 31.

jungi, refert *Hahn. ad Weſenb. t. de R.N. n. 5. Philipp. l. 1. Eclog. 61 n. 12.*
32. Inficias quidem nullus eo, dictam benedictionem, neceſſarium
hodie eſſe requiſitum plerisque in locis ex Ordinat. Eccleſ. ut ſit
teſtimonium publicum contracti matrimonii, *Hahn. d. l. & ad t.*
33. *ff. de his qui ſunt ſui vel alien. jur. n. 1.* & ut omnia ordine ac de-
center fiant in Eccleſia, nec contra Ordinat. Conſiſtoriorum pec-
çetur. *vid. Magnif. Dn. Præſ. d. Tr. c. 2. art. 1. §. 34* non vero de
34. eſſentia, quod quidem vult *Eckold. ad t. ff. de R. N.* §. 5. ſeu, quia
Magiſtratus publicandi vel confirmandi conjugii autoritatem in
S. Ordinem transtulit, quæ res quamdiu durabit, neceſſaria be-
nedictio illa cenſebitur neceſſitate quadā conditionali, ut mens eſt
Excell. Dn. Becmanni in Medit. Polit. Diſſert. 7. §. 8. & ideo hoc in-
35. tuitu contra facientes meritò etiam pœnis ſubjiciuntur. Ex his
ergo infero: Quoties literæ natalitiæ de parentum ſponſalibus
publ. teſtantur (cæteris tamen paribus) licetq́ clauſula, Et cætera
ſubjuncta non ſit, pro legitimis ſunt habendæ, multò magis ſi
dicta clauſ. adſit. Sic enim argumentor: Quæcunque litteræ na-
talitiæ legitimitatem, ut ita loqui fas ſit, verè & perfectè pro-
bant, illæ vitioſæ nequaquam ſunt: quia primariò ob hanc cau-
ſam deſiderantur, vel ipſo nomine indicante: ſecundariò vero
de vita etiam ante acta & moribus ejus, in cujus natales inquiri-
36. tur, teſtari debent. Atqui &c. Litium tamen evitandarum cauſâ
benè faciet Notarius, ſi conficiens id generis inſtrumenta Etcæ-
terationibus abſtineat. Plures circa hanc materiam formare ca-
ſus, facilè eſſet, niſi alia perluſtranda reſtarent. Ideò feſtinan-
dum ad

Caput IV.

DE USU CLAUSULÆ ETCÆTERA IN JURE IN RE.

SUMMARIA.

Species juris in re 1. modi acquirendi dominium ex jure Gentium remiſſivè. 2. Inter quos non ultimus eſt venatio. 3. quæ hodie privatis interdicta. 4. quo jure remiſſivè. n. 5. ne quidem in proprio fundo venari

venari dicet 6. An is cui feras bombardis proſequendi cum adjuncta clauſ. Etc. *conceſſum, idem quoq; canibus poſſit.* 7. & 14. *ſqq. Servitutes qualis & venatio eſt, ſtrictè interpretandæ.* 10. *Specialiter exprimenda per generalia non conceſſa videntur.* 11. *Venatio in genere conceſſa non continet ſuperiorem.* 12. 13. *Clauſ. Etc. interdum abundat.* 14. *Reſponſio ad rationes dubitandi.* 16. *ſeqq. Limitatio.* 20. *Cui permiſſum oves, vaccas, equos &c. paſcere, an is quoq; ſues paſcere poſſit.* 22. *ſeq. Servitus ſtrictè interpretanda.* 24. *an pecora morbida.* 25. *ſeq. an tempore quo fruges nondum ſunt collectæ.* 27. *ſqq. an talem ſervitutem habens etiam pecora ex alio prædio adducere valeat.* 30. *Modi acquirendi ex jure Civili.* 3 . *Quid juris in donatione omnium bonorum mobilium & immobilium Etc.* 32. *ſqq. Donatio omnium bonorum valet.* 33. *futura tamen donata non cenſentur.* 34. *Donationes ſunt ſtricti juris.* 35. *An clauſ. Etc. ad res incorporales extendenda.* 37. *ſeq. Quando ex ſimplici traditione donatio præſumatur, & quando aliàs.* 39. *Reſponſ. ad objectiones.* 40. *Legata in & extra teſtamentum relinqui poſſunt.* 41. *Teſtamentum per notas & abbreviaturas non ſcribendum.* 42. *Limitatur.* 43. *Clauſ. Etc. hæredis inſtitutionem non ſupplet.* 44 *Quid ſit inter cæteros exhæredare.* 45. *an hodie permiſſum.* 46. *An clauſ. Etc. inducat clauſ. Derogatoriam.* 47. *ſeqq. an in poſteriori teſtamento ſpecificè debeat mentio fieri clauſ. Derogatoriæ* 49. *Diverſi hic ſeparandi ſunt caſus.* 50. *ſeqq. Poſteriuś teſtamentum præſumitur ex ſuggeſtione alterius factum.* 53. *Et in poſteriori teſtamento dictæ clauſ. mentio facienda.* 54. *nec valet ſtatutum in contrarium.* 55. *Clauſ. Etc. non infert clauſ. Derogat.* 56 *Limitatur. ibid. An Etc. inducat clauſ. Codicillarem ?* 57. *ſqq. An ſubintelligatur in teſtamento clauſ. codicillar.* 60. *ſeq. an præſumatur teſtatoris voluntate appoſita.* 62. *ſeq. Præcogitata cenſentur ea quæ ex conſuetudine adjici ſolent.* 64. *Teſtamenta nuncupativa hodie ſcribi ſolent, & rogatio teſtium neceſſaria.* 65. *differentia inter ſcriptum & nuncupat.* 66. *an clauſ. Etc. inducat teſtium rogationem.* 67. *Quid legata omni ſupellectile ſtannea, plumbea, cuprea Etc. debeatur, vi hujus clauſ.* 68. *Rationes dubitandi.* 69. *ſqq. Rationes decidendi* 72. *ſeqq. Reſolvitur objectio.* 75. *ſeq. alia ratio decidendi.* 77. *reſpondetur ad rationes dubitandi.* 78. *ſeqq. ambiguum legatum in favorem legatarii interpretandum.* 84. *An etiam ſuppellex poſt teſtamentum conditum compara-*

parata debeatur? 85. ſeqq. Legatis lib is qu nam debeantur. 88. Si legatum ſit omne frumentum, utpote ſecale, avena, hordeum &c an vi hujus clauſ. etiam triticum veniat. 89. Triticum interdum in latiori ſignificatione occurri: quàm frumentum. 90. an etiam frumentum venale ven at. 91. Quid ſi clauſ. Etc. eſſet omiſſa. 92. an etiam legumina deb antur? 93. Quid ſit frumentum. 94. ejus ſpecies. 95. Lupinum & faba frumentum non ſunt. 96 Etc. ad diverſa non extenditur. 97. frugibus legatis etiam legumina debentur. 98. an milium & panicum ſub frumento contineatur 99 Milium ſub tritico continetur uti & linum 100. an hic frumentum quod teſtator tempore mortis, an quod teſtamenti conditi habuit, debeatur. 101. an etiam frumentum in ſpicis. 102 an frumenti in herbis licita ſit emptio remiſſivè 103. an farina ſub frumento contineatur. 104 quid ſi gerada expreſſis quibusdam partibus, cum ſubjuncta clauſ. Etc. legetur. 105. ſeqq Caſus ſimiles nominantur, ſed non deciduntur. 108. ſq. Quid ſi uxori vitalitium conſtituatur cum prohibita ſucceſſione in reliqua mariti bona, cum &c. 110. An clauſ. Etc. inducat fideicommiſſum. 111. & 115. an clauſ. codicillar. inducat fideicommiſſum. 112. ſeqq. Quid ſit conſtitum Poſſeſſorium? 116. An ſub clauſ. Etc. contineatur 117. an conſtitutum cum Etc. includat poteſtatem propria autoritate occupandi. 118. Tranſitio ad ſequentia. 119.

1\. JUs perſonarum ſequitur jus rerum, & primò quidem ita dictum jus in Re, cujus communiter quinq; recenſentur ſpecies (quanquam diverſæ circa hunc numerum Dd. opiniones me non fugiant,) Dominiũ ſcil. ſervitus, jus hæreditarium, Pignus,
2\. Poſſeſſio. Primas tenet Dominium, circa quod modi id conſequendi palmariò conſiderandi, quorum alios ſuppeditat Jus Gentium, de quibus Imperator agit *in t. Inſtit. de Rerum Diviſ.* alios
3\. Jus Civile. Inter illos non ultimum locum ſibi vendicat Venatio: Feras enim hoc jure unicuivis capere licitum eſſe, patet
4\. *ex §. 12. Inſtit. de Rer. Diviſ.* Hoc vero jus venandi progreſſu temporis per totam non modò Germaniam, ſed & pleraſq; alias nationes Superioribus eſt adſcriptum, *vid. Dn. Struv. in Jurispr. forenſ. lib. 2. t. 1. §. 22.* quo vero jure Summæ Poteſtates hoc jus ſibi attribuere valuerint, oſtendit *Joh. Frideric. Hornius in Architect. lib. 2. t. 1. §.*

t. 1. §. 22. quo vero jure ſummæ Poteſtates hoc jus ſibi attribuere 5.
valuerint oſtendit *Joh. Frideric. Hornius in Architect. lib. 2. cap. 3. §. 5. n. 14. ſqq.* Atque ideo hodie nemini privatorum ne quidem in 6.
ſuo fundo venari permiſſum, niſi venationem in ſpecie ſibi conceſſam eſſe probare poſſit. *Carpz. p. 3. c 32. d. 17. Dn. Brunnem. in Exercit. ad §. 12. Inſtit. de Rer. Diviſ.* Quid ergo, ſi Princeps alicui 7.
hoc jus tali circiter modo conceſſerit: daß ihme ſolle frey ſtehen auff den Feldern allerhand Wild zu ſchieſſen / &c. an etiam vi hujus clauſulæ Etc. ipſi feras canibus proſequendi ſit permiſſum? Videtur affirmandum, partim quia beneficia Principis latè interpretanda. *l. 3. ff. de Conſtit. Princip.* partim quia cui conceſſum eſt 8.
majus, eidem & minus conceſſum eſſe videtur juxta *l. 21. ff. de R. J. c. 53. de R. J. in 6.* Enim vero magis arridet negativa, 9.
quia clauſula *Etcætera* tantùm extenditur ad Similia, non ad diverſa *conf. c. 1. n. 20. & 21.* qualia ſunt jura feras ſclopetis feriendi & canibus proſequendi, *vid. B. Dn. Brunnem. cent. 2. Deciſ. 15. Dn. Philippi, l. 2. Eclog. 4. n. 4.* nec ab uno ad aliud eſt firma conſequentia. *Wehner. in obſ. Pract. voc.* Forſt-Recht. maximè ſi ſint, ut hic, ſeparata. *l. f. ff. de Calum. conf. Everhard. in Loc. legal. loco à ſeparatis, Differentibus ſeu diverſis.* Et ſervitutes, (prout realis eſt 10.
venatio de conſuetudine Germaniæ, *Gail. libr. 1. Obſ. 66. n. 1. Et de pignor. Obſ. 25. n. 7.*) ſunt ſtricti juris, nec ultra ſuum caſum extendendæ. *Gail. d. Obſ. 25. de Pignor. n. 6 Wehner. d. l. verſ. Præterea.* Hinc quæ ſpecialem expreſſionem deſiderant, illa per generalia non 11.
videntur eſſe conceſſa, *l. 6. ff. de pignor. c. 8. de R. J. in 6. l. 15. §. 26. ff. de injur.* ſeu quæ ſpeciali mentione digna ſunt, etiam ſpecificè exprimi debent *Berlich. p. 2. concl. 16. n 34.* Et alias 12.
quoque ſub venatione generaliter conceſſa, non continetur venatio ſuperior, die hohe Jagdt / *vid. Wehner. d. l. verſ. hinc ſæpisſimè. Dn. Philipp. d. l. Dn. Brunnem. cent. 5. deciſ. 61. Roſenth. de Feud.* 13.
c. 5. conc. 4. n. 16. Et clauſ. Etc. illa ſaltem infert, quæ parum important, *Alciat. ad L. Gallus. §. idem credendum. n. 24.* Itaque 14.
concludo, quoties Princeps alicui venationem ſub certo & determinato modo concedit, toties reliqui modi omnes non obſtante clauſ. Etc. videntur eſſe excluſi, *conf. Dn. Brunnem. d. cent. 2.*

D *Dec.*

Dec. 15. in f. Sed dicis, ita clauſula Etc. erit abundans; reſponſum habeas, hoc mirum non eſſe, ut clauſ. quædam ſuperflua adjiciatur: Imò eo usque progreditur *Alciat. d. l.* ut ſtatuat, dictionem Etc. ſemper in inſtrumento eſſe ſuperfluam, quamvis hoc non
16. ſimpliciter admittendum. Ad rationem dubitandi primam reſpondeo, Principis quidem beneficia latè eſſe interpretanda, ſed non ad diverſa trahenda, quod noſtro in caſu fieret; Privilegia enim de uno ad alium caſum extendere haud licet, *vid B. Dn. Brunnem. ad L. un. C. de Colon. Thracenſ. lib. 11. Schrader. de Feud. p. 10. ſect. ult. n.* 180. nec de una ſpecie ad aliam extenſio fieri debet
17. *Gail. Tr. de Pignor. Obſ. 25. n. 7* Secundam quòd ſpectat, diſtinctione opus eſſe videtur, an venatio ſclopetaria in ſylvis exerceatur, an vero in campis: Si ibi, omnino magis eſt nociva, quàm illa quæ fit canibus *vid. Philipp. l. 2. Ecl. 4. n. 4. Dn. Brunnem. d. cent.*
18. *1. dec. 15. in f.* Quod ſi ergo quis copiam feras in ſylvis ſclopetis feriendi impetraverit cum clauſ. Etc. utique & feras cum canibus proſequi valebit, quia illi cui majus conceſſum, mi-
19. nus non eſt denegatum per *d. l. 21. ff. de R. J.* Non vero caſu inverſo, ſi cum canibus venari licet, etiam ſclopetis uti integrum eſt, quia venatio quæ exercetur cum canibus in ſylvis; non æquè
20. eſt nociva atque ſclopetaria, *conſ. Dn. Philipp. d. l.* Hîc tamen limitatio in *præced. cap. n. 16.* poſita locum ſibi vendicabit, niſi ſcil. quis ſpecialiter in libello ſupplice & alios venandi modos petierit; Princeps vero uniûs ſaltem in Reſcripto mentionem faciat cum clauſula Etc. tunc vi hujus clauſulæ & reliqui habentur pro conceſſis, per ea quæ *in præcedent. cap. c. l.* dicta ſunt.

21. Alia exempla de modis acquirendi rerum dominium ex jure Gentium, non addo: Antequam tamen ad modos acquirendi civiles progrediar, exemplum de Servitutib9 præmittendum habeo.
22. Nempe conceſſit Sempronius Cajo jus paſcendi in ſuo agro, hoc modo, ut ipſi integrum eſſe debeat in hoc agro pro lubitu & omni tempore omnia ſua pecora, oves, vaccas, equos &c. paſcere. Quæ-
23. ritur ergo an & ſues ibidem paſcere valeat? Quod affirm. quia & hi pecudum nomine veniunt per *pr. Inſtit. ad L. Aquil.* ad ſimilia verò clauſula Etc. extenditur, *ſupra c. 1. n. 20.* Quod ſi tamen

clau-

clauſula cæterata non adeſſet, putarem ſues ibidem paſcendos non eſſe, quia ſervitus, ceu res odioſa reſtringi debet, *Gail. de Pign. Obſ. 26. n. 6.* & in dubio pro libertate pronunciandum *l.* 8. C. *de Servit. & aqua, ubi Dn. Brunnem. in Comm. n. 9.* Et ſervitus ita in- 24
terpretanda, ut fundus ſerviens minori detrimento afficiatur *l. 9. ff. de Servit.* ſues vero agris plurimum damni afferre notum eſt.
Sed an etiam pecora morbida? N. hoc, quia in dubio ſervitus ita 25.
interpretanda & exercenda, ut quantum fieri poteſt, minimo damno afficiatur fundus ſerviens, *conf. Carpz. p. 2. c. 41. d. 8.* Et de 16.
hoc caſu minimè paciſcentes cogitaſſe præſumuntur, hinc actus agentium ultra ipſorum intentionem extendendi haud ſunt, *l. 19. ff. ſi cert. petat.* Dicitur in noſtro caſu, omni tempore, hinc quæ- 27.
ritur, an etiam eo tempore quo fruges nondum ſunt collectæ hoc jus exercere valeat? Diſtinctione res hæc expedienda videtur, aut enim conceſſum fuit jus paſcendi in agro qui hactenus ſemper conſeri conſuevit, aut in prato. Si illud, pecora duntaxat paſce- 28.
re valebit ſervitute hac gaudens, quando fruges ſunt collectæ, quia in dubio ſervitus ſaltem hoc tempore, (zu offenen Zeiten und nicht in geſchloſſenen Feldern) conceſſa videtur, *conf. Carpz. p. 2. c. 41. d. 4.* Quod ſi vero in prato ſit conceſſa ſervitus, ſanè 29.
illud in agrum convertere haud licebit, quia ſervitutem conſtitutam deteriorem facere prohibitum eſt, *l. 6. §. ult. ff. ſi ſervit. vind. Carpz. d. l. def. 3.* Ergo ſi damnum paſcuis non infertur, reductio in culturam permiſſa erit. *Carpz. d. l def. 5. & 6.* Sed ulte- 30.
rius quæritur, an Cajus ille cui ſervitus conſtituta eſt, etiam illa pecora quæ in alio prædio habet, adducere, hîcque paſcere valeat? Diſtinctione iterum hîc opus; aut conceſſa fuit ſervitus prædio, aut perſonæ: hoc caſu omnino valebit, quia etiam Caji ſunt pecora; illo vero caſu non item, quia pecora ex altero prædio adducta non ſunt hujus prædii pecora. Jam vero ſervitus ſtrictè interpretanda per ſuperius dicta. *conf. Mev. p. 5. D. 251.*

Nunc properandum ad modos acquirendi rerum dominia 31.
ex Jure Civil. fluentes, qui ſunt vel ſingulares vel univerſales. Illi ſunt Præſcriptio, Donatio, Legatum & fideicommiſſum ſingulare. Miſſa præſcriptione materiam nobis caſus formandi ſup-

32. peditabit Donatio. Quid ergo juris, ſi quis alicui donaverit o-
mnia ſua bona mobilia & immobilia ſubjuncta clauſ. Etc. an eti-
33. am futura donata cenſebuntur ? Subſiſtere vero donationem o-
mnium bonorum patet *ex l. 35. §. 4. & 5. C. de Donat. l. 8. C. de
revocand. donat. l. 5. C. de inoffic. donat. conſ. Habn. ad Weſemb. t. de
Donat. n. 5. Zoeſ. eod. t. n. 28. Eckold. eod. t. §. 6. Gail. l. 2. obſ. 127.
n. 4. Struv. Exerc. 40. th. 9. Diſſent. Panormitan. part. 2. conſ. 48. n.*
34. *1.* Quod itaque quæſtionem propoſitam attinet, negativè eam
decidendam eſſe reor, quia donatio talis odioſa, utpote impe-
diens teſtandi facultatem, *conf. Weſemb. ad ff. de donat. n. 5. Carpz
p. 3. c. 1. d. 23. & lib. 5. Reſp. 65.* ergo ſtrictè capienda. *Dn. Struv.*
35. *d. l. v. ſed quid.* imo generaliter Donationes ſunt ſtricti juris *l.
22. ff. de Donat. Zoeſ. eod. tit. n. 29. gloſſ. in l. in ædibus. 9. §. ex
rebus. 1. ff. de Donat.* nemo enim ſuum jactare præſumitur *l. 25.
ff. de probat.* Quin & talis donatio fraudulenta quoque præſu-
mitur, notante B. *Dn. Brunnem. ad l. 17. ff. quæ in fraud. credit.*
36. Et communiter quoque à tali omnium bonorum donatione, bo-
na futura excluſa cenſentur *arg. l. 7. ff. de aur. arg. mund. leg. Dn.
Struv. d. l. Eckold. ad. t ff. de Donat. §. 6. Wiſſenb. vol. 2. Diſp. 16.
th. 11. Zoeſ. d. l. n. 29.* Jam vero clauſula *Etc.* ea tantum compre-
hendit, quæ communiter venire ſolent, conf. *cap.* 1. *n.* 21. non ve-
37. ro inſolita. Sed annon Etc. illud ad res incorporales jura ſcil.
& actiones extendendum ? Aliàs quidem donationem omnium
bonorum absque clauſula Etc. factam jura non continere, multis
videtur, *conf. Struv. d. Exerc. 40. th. 9. Bachov. Diſp. ad Treut. 19.
th. 5. Zoeſ. d. l. n. 29. Gail. l. 2. Obſ. 11. n. 9.* cum hæc tertiam bo-
norum ſpeciem conſtituant, uti in ſimili de legatis ſcil. omnibus
bonis decidit *Mantic. de conj. ult. volunt. l. 9. t. 2. n. 1.* quod nimi-
rum hæc, jura & actiones non contineant, niſi ex verbis ſ. con-
38. jecturis alia mens teſtatoris probetur. Enim vero quia verbum,
bonorum, valde generale eſt, etiam actiones includens, *Panormi-
tan. part. 1. conſ. 43. n. 3.* & res incorporales pro ſubſtratâ mate-
ria æquiparantur immobilibus, & hinc ſub ipſarum nominatione
etiam continentur, niſi expreſſe ſubjecta materia aut mens dicen-
tis aliud ſuadeat. *vid. Struv. Exerc. 3. th. 86. Gail. 2. Obſ. 11. n. 10.*

qui

(qui quidem in principali quæſtione contrarius eſſe videtur, ſed ratione ejus decidendi inſpectâ contrarius non eſt) omnino Clauſ. *Etc.* ad hæc bona extendendam eſſe puto, quia ſic ad ſimilia extenditur, quod fieri poſſe oſtenſum eſt *cap. 1. n. 22.* maximè ſi bene merita præceſſerint, tunc quippe & alias ex ſimplici 39. traditione donatio præſumitur, *gloſſ. margin. ad L. 12. §. inde 8. ff. Mand.* Quibus vero caſibus donatio præſumatur *vid. Menoch. A. J. Q. l. 1. caſ.* 88.

Sed dicis, eadem ratio militat pro futuris bonis. R. quod 40 minimè. Nam primò hæc bona à Donatione omnium bonorum excludit communis Dd. ſententia, *vid. n. 36. hujus cap.* Deinde ſi ad hæc bona Etc. extenderetur, facultas teſtandi tolleretur, quod tamen nemo præſumitur feciſſe. *Et* in dubio quis de præſenti bonorum ſtatu ſaltem cogitaſſe cenſetur.

Ad legata nunc tranſeundum eſſet, ſed quoniam hæc ut 41. plurimum in teſtamentis relinqui ſolent (nam & extra teſtamentum coram quinque teſtibus hodie relinqui & adimi poſſunt, *Carpz. p. 3. c. 4. d. 31.*) horum prius materiam hodogetâ ipſo Imperatore perluſtrabimus. Et generaliter notamus, ad validi- 42. tatem teſtamenti Dd. communiter requirere, ut non ſcribatur per notas, & abbreviaturas, ex quibus vix percipi poteſt ſenſus ſcripturæ *per l. 6. §. ult. ff. de bonor. poſſ. l. un. ff. ſi tab. teſtam. vid. Carpz. p.* 3. *c.* 3. *d.* 4. uſitatæ tamen ac intelligibiles abbrevia- 43. turæ neutiquam nocent; ſufficit enim de mente teſtatoris ac ſenſu ſcripturæ conſtare, *Carpz. d. l. n. 4.* De clauſula vero *cætera-ta* primò obſervamus, hanc hæredis inſtitutionem non ſupplere, 44. *Bald. ad L. Quærebatur 19. ff. de* Teſtam. *milit. n.* 4. quia hæc eſt de eſſentia & forma teſtamenti. Et generaliter clauſula Etc. inutilis eſt, ubi teſtantis mens ad integrum non narratur, *Cravetta. Conſ. 407. n. 8. circa fin.* Obiter hic notamus exhæredationem 45. *inter cæteros*: Scil. filiosfam. olim pater etiam quidem aut hæredes inſtituere aut nominatim exhæredare tenebatur, filias tamen & alios per virilem ſexum deſcendentes liberos utriusque ſexus nominatim exhæredare neceſſe non habebat, ſed *inter cæteros* id facere poterat, hac formula: Cajus filius hæres eſto, *cæteri* ex-

hæredes ſunto, *vid. pr. & §. ſqq. Inſtit. de Exhared. liber.* Enim
46. vero vetuſtatis illa placita Imperatori minimè placuere, ideoquè eadem ſublatum ivit *in §. ſed hac 5. Inſt. d. t.* Et jure noviſſimo *per. Nov. 115. c. 3. & Auth. Non licet. C. de liber. praterit.* non niſi nominatim, purè & ex juſta cauſa exhæredatio fieri poteſt, *conf. Dn Brunnem ad d. Auth. n. 3.* Itaque exhæredationis *inter cateros* uſus amplius eſt nullus. *Eckold. ad ff. t. de liber & poſth. hared. inſt. §. 5.* Ergo hiſce miſſis videndum eſt, an
47. clauſ. &c. in poſteriori teſtamento poſita clauſulam Derogatoriam inducat? Negat *Alciat. ad L. Gallus 29. §. idem credendum 2. ff. de liber. & poſth. hared inſtit. n. 13.* Felin. *ad c. Cum P.X. de fid. inſtrum. n. 10. Mantic. de Conject. ult. volunt. l. 12. t. 8. n. 18. Bal-*
48. *dus v. ad d. L. Gallus §. idem credendum. in 2. lectur.* recurrendum eſſe ſtatuit, ad conſuetudinem Notarii, ita ut ſi hic aliàs clauſulam Derogatoriam addere fuerit ſolitus, etiam pro addita habeatur, aliàs ſecus: qui tamen ipſe fluctuat in hac Deciſione, *conf.*
49. *Tuſch. quaſtionem affirmans, concl. 302. n. 25. lit. C.* Cæterum controverſiæ hujus deciſio dependere videtur ex deciſione hujus quæſtionis, an in poſteriori teſtamento ſpecificè debeat mentio fieri clauſulæ Derogatoriæ, & an hoc neglecto poſterius teſtamentum ſit invalidum? Quod communiter volunt *per l. 22. ff. de Leg. 3. ibid. gloſſ. item gloſſ. ad L. 12. §. 3. ff. de legat. 1. conf.*
50. *B.* Dn. *Brunnem. ad h. l.* Sed diverſi hic ſeparandi ſunt caſus; an videlicet quis facultati teſtandi deroget, v. g nolle ſe poſſe facere aliud teſtamentum, nec velle ſe amplius poteſtatem mutandi prioris teſtamenti habere; ſeu, ut clarius dicam, nolle ſe amplius habere poteſtatem condendi teſtamentum; an vero de-
51. roget voluntati, v. g. nolle ſe revocare teſtamentum hoc. Priori caſu derogatio inutilis eſt, quia teſtandi facultatem tali modo nemo ſibi auferre poteſt, *arg. l. 1. C. de S.S. Eccl.* & ambulatoria ne ſit ultima voluntas, nulla diſpoſitione fieri poteſt *l. 4. & 17. ff. de adim. legat. l. 22. ff. de legat. 3. conf. Dn. Brunnem. ad l.*
52. *15 C. de pact.* Poſteriori vero caſu derogatio valida eſt, quia ſaltem circa voluntatem diſponit, quam propter verba præambula in priori teſtamento, lex in poſteriori teſtamento abeſſe

præ-

præſumit, hinc contrarium erit probandum, & quidem ut *gloſſ. margin. ad l.* 11. *§.* 3. *ff. de Leg.* 1. vult tot teſtibus, quot in ipſo te- 53.
ſtamento deſiderantur, & ex clauſula hac derogatoria præſumitur poſterius teſtamentam ex alterius potius ſuggeſtione, quam propria teſtatoris voluntate eſſe factum. *Dn Brunnem. ad d. l.* 22. *ff. de legat.* 3. *n.* 2. Atque ideo concludo, omnino in poſteriori te- 54
ſtamento clauſulæ derogatoriæ mentionem fieri debere, *vid. latè hac de re Bartol. ad L.* 22. *ff. de legat.* 3. *n.* 4. *ſqq. Vasquius de Succeſs. Reſolut. l.* 1. *§.* 1. *n.* 33. *add.* Felin. *ad c. Cum P. X. de fid. inſtrum. n.* 10. Imo ne ſtatutum quidem valere, ut poſteri- 55.
us teſtamentum valeat, ſi mentionem prioris cum clauſula derogatoriâ muniti non faciat, aſſerit *Mantic. de Conj. ult. volunt. l.* 12. *t.* 8. *n.* 4. quæ tamen ſententia temperamento indigere videtur. Hinc ſua ſponte fuit *Etc.* non habere vim clauſulæ de- 56.
rogatoriæ, niſi fortaſſe ex aliis conjecturis appareat, teſtatorem voluiſſe à priori voluntate recedere, de quibus agit prolixè *Mantic. d. l. n.* 13. *ſqq.* utpote ſi poſt poſterius teſtamentum decennium fuerit elapſum, tunc enim neceſſe non eſt ſpecialem clauſulæ derogatoriæ facere mentionem *Vasq. d. l. n.* 31. Vel etiam, niſi adſit generalis cõſuetudo, tunc Notarius vivens poterit extendere ad præterita teſtamenta, non ad futura, quia hoc ſaperet diſpoſitionem, quæ non pendet à Notario, *Tuſch. concl.* 302. *n.* 26. *lit. C.*

Clauſulæ Derogatoriæ ſubnectimus Codicillarem, de qua 57.
itidem quæſtio eſt, an eam inducat clauſula *cæterata* v. g. Si ita ſcriptum ſit. Et ſi forte *&c* vel, hoc eſſe vult ſuum ultimum *&c.* Quod affirm. *vid. Fab. Turret. de clauſ. Codicill. quæſt.* 20. *n.* 20. Si ſcil. Notarius ſub hac imbreviatura clauſulam hanc addere conſueverit *Cravetta conſ.* 407. *n.* 9. *& conſ.* 32. *n.* 2. *&* quidem in ſpecie illius Notarii conſuetudo qui rogatus fuit de teſtamento, probanda eſt, *id. d. c.* 32. *n.* 5. quod ſi vero hoc fieri non poſſet, generalis aliorum Notariorum conſuetudo attendenda. *ibid.* Quod ſi vero defunctus Notarius variè hanc clauſulam conſcri- 58.
bere fuerit ſolitus, tunc ex clauſ. *Etc.* non inducitur, *vid. Mantic. de conj. ultim. vol. l.* 1. *t.* 9. *n.* 9. Neque quæſtio præcedens de Clauſula Derogatoria negativè deciſa quicquam dubii injicere valet,

cum

59. cum diverſa hic ſubſit ratio: Hic enim de ultima voluntate conſervanda, ibi de teſtamento priori irritando agitur. Hinc illud favorabile & extendendum, hoc odioſum & reſtringendum. Cæterum de clauſula Codicillari gemina quæſtio hac
60. occaſione reſolvenda venit (1. an teſtamento appoſita ſubintelligatur? (2. an ſi appoſita ſit, teſtatoris voluntate appoſita eadem cenſeatur? Ad priorem reſpondetur diſtinguendo, teſtator ipſe an ſcripſerit teſtamentum, an vero Notarius: Si ille, non ſubintelligitur, quia ſi voluiſſet, potuisſet illam ipſemet exprimere; quod enim quis facere poteſt & vult, illud etiam facit, Philoſophorum eſt axioma. Si hic,
61. affirmatur quæſtio, ſi ſcil. ex generali conſuetudine & iisdem verbis addi ſoleat, vid. *Mantic. d. l. 1. t. 9. n. 1. ſeqq. Marta de Clauſ. part. 3. clauſ. 11.* Secus ſi diverſimodè addi ſoleat, quod inter-
62. dum fieri teſtatur *Bartol. ad l. 1. ff. de Jure Codicill.* Altera quæſtio itidem affirmatur, ſi nempe etiam ex generali conſuetudine addi ſoleat; rogatus quippe cenſetur Notarius omnes conſuetas apponere clauſulas, vid. *Mant. d. l. & tit. 10. Cravetta conſ. 407. n. 11. Gabrielius libr. 6. concl. 3. jung. Menoch. de Præſumpt. libr. 4. præſumpt. 60. n. 79. & libr. 2. prræſumpt. 79. n. 4.* ubi aſſerit, hoc adverſus *Bartolum* tres & viginti Dd. affirmaſſe. *Farinac. quæſt.* 157. *n.* 48. *B. Dn. Brunneman. ad L. ult. C. de Codicil. n. 4. Reyger. in Theſaur. voc. clauſula, n.* 146. *& in Addit. n.* 19. *conf.* Card. *Tuſch. concl.*
63. *292. lit.* C. Et licet Dd. haud pauci aſſerant, hodie ſaltem ex conſuetudine Notariorum clauſulam hanc Codicillar. adjici, *vid. Philip. in Uſu Pr. l. 2. Ecl. 103. Gail. 2. Obſ. 114. n. 9.* id tamen aſſertioni noſtræ nequicquam contrariatur: quia teſtatoris alia voluntas eſſe non potuit, quàm ut Notarius teſtamentum juxta mores Regionis faciat, clauſulasque conſuetas apponat, *Mantic. lib. 11. t. 10. n. 2. Bertazol. de clauſ. Inſtrum. clauſ. 4. gloſſ. 34. n. 2. Struv. Exerc.*
64. *34. th. 62. Carpz. l. 6. Reſp. 7. n. 20. ſqq.* cum inſolita voluiſſe nemo præſumatur, & præcogitata cenſeantur omnia ea, quæ ex conſuetudine apponi conſueverunt, niſi ſpecialis præſumptio eſſet in contrarium *Mart. de Clauſul. part. 1. clauſ. 276. num. 7.* Et partes ſemper videntur tacitè convenire de eo, quod eſt con-

conſuetum, *Gloſſ. in L. 4. §. in commiſſoria 3. ff. ad* L. *Commiſſ.* Cæterum *Gabriel lib. 6. concl. 4. n. 5.* diſſentientes hac in re Dd. ita nititur conciliare, ut, quoties clauſulæ aliquid contra veriſimilem contrahentium mentem continent, toties de conſuetudine & non de voluntate partium appoſitæ cenſeantur, ſecus ſi nihil contra veriſimilem contrahentium mentem importent. 65.

Teſtamenta licet Nuncupativa ſint, hodie tamen plerumq; à Notariis in inſtrumentum redigi ſolere, experientia docet, *vid. Dn. Brunnem. Exercit. ad Inſtit. de Teſtam.* §. *fin.* Eſſe vero in hoc perinde atque in ſcripto Teſtamento teſtium ſpecialem rogationem neceſſariam, patet *ex l. 21. §. 2. ff. qui teſtam. facere poſſ. Dn. Philippi l. 1. Eclog. 47. n 1. Schneidew. ad §. fin. Inſt. de Teſtam. n. 3. Carpz. p. 3. c. 3. d. 33. ubi def. 34.* teſtatur, nullam inter Nuncupativum & ſcriptum teſtamentum eſſe differentiam, niſi eam quæ ex ſcriptura fluit & ſignatura, *add. Eckold. ad t. ff. qui teſtam. fac. poſſ. §. 11. Struv. Exerc. 32 th. 14.* Quid ergo ſi Notarius in Inſtrumento deſuper confecto ſcribat: Præſentibus N. N. teſtibus *&c.* an propter clauſulam *cæteratam* etiam præſumantur teſtes ſpecialiter eſſe rogati? Affirm. quia hic, cùm nempe de teſtamento quærimus, de natura actus eſt, ut teſtes rogentur: ad talia vero *Etcæterationem* extendi poſſe, ſæpius dictum, *vid in ſpecie de hoc caſu Mart. de clauſ. part. 1. clauſ. 176. n 3. Jaſon. ad L. Gallus* §. *idem credendum. ff. de liber. & poſthum. hæred. inſtit. Bald. vol. 4. conſ. 300. n. 3. verſ. ſi v. ibi eſſet. & in L. Hac conſultiſſima. C. de Teſtam. ubi & Salicet. add. gloſſ. ad Bartol. in L. Gallus. §. idem credendum lit. b. Card. Tuſch. concl. 301. lit. C n. 14. Hippol. Riminald. Conſ. 561. n. 35. Felin. ad* C. *cum* P. *X. de fide inſtrum. n. 10.*

66.

67.

Tranſitus nunc faciendus eſt ad Legata, ubi unus atque alter decidendus ſe ſiſtet caſus: Et primo quidem occurrit exemplum, ubi quis legavit alicui omnem ſuam ſupellectilem ſtanneam, plumbeam, cupream *Etc.* Quæritur ergo quid ſibi velit illud ad ectum *Etc.* & num etiam extendendum ſit ad lignea vaſa, ferrea, vitrea, ſigulina &c. Pro negativa militat ratio hæc, quod legata ſint ſtricte interpretanda *l. 39. §. 6. ff. de Legat.* 1. ideoque ſequitur, eſſe odioſa, *Mantic. de conj. ult. volunt. l. 7. t. 1. n. 3.* qualia reſtrin- 68. 69.

reſtringenda, *c. Odia. de R. J. in 6.* & in dubio debetur quod minimum eſt *Bartol. ad L. 41. §. ſcio. ff de Leg. 1. & arg. l. Nummis 75. ff. de legat. 3.* ubi deciditur, nummis indiſtinctè legatis
70. exiguiores deberi in dubio: Teſtator quippe minus hæredem quàm legatarium gravare voluiſſe cenſetur, *l. 67. §. 8. ff. de Legat. 2. add. Cravetta Conſ. 86. n. 7.* Et non expreſſa pro prætermiſſis habentur, cum teſtator non videatur ſenſiſſe quod non dixit, *Godofr. ad L. Gallus §. 2. lit. e.* Propoſitumq; in mente retentum nihil operatur. Imò Legatum eſt inutile, niſi legati ſpecies exprimatur, *L. Titium. 34. princ. ff. de Leg. 2. Mantic. de Conj. ult. vol. l. 9. t. 1. n. 2.* Et quæ aliàs ſpeciali mentione digna ſunt, etiam ſpeci-
71. ficè exprimi debent. *Berlich. p. 2. concluſ. 16. n. 34.* Hinc expresſum ubi requiritur, non ſufficit tacitum neque præſumptum, *Tuſch. concl. 654. lit. E.* Atque ideo inferendum videtur, ad legatarium
72. expreſſas duntaxat partes ſpectare. Enim vero contrarium verius videtur, ſcil. legatarium non ſaltem expreſſas, ſed & cæteras illuc ſpectantes res petere poſſe (1.) quia in legatis voluntas teſtatoris prævalet ſcripturæ ſeu verbis, *arg. l. 15. ff. de Leg. 1. vid. Mantic.*
73. *de conj. ult vol. d. l. 9. t. 1. n. 1.* Voluiſſe autem hic teſtatorem legatario etiam alias res relinquere, ſatis clarè indicat dictio *Etc* utpote quæ aliqua comprehendit ultra præcedentia, *Abb. Panormit. in c.*
74. *Eſtote. 2, X. de R J. n. 4* (2) quia poſito genere ponuntur omnes ſpecies. Jam vero hic ſupellectilem legavit omnem, ergo &
75. omnia quæ ad eam ſpectant, *conf. Everhard. in Loc. à genere ad ſpec.* Nec obſt. *l. Quintus Mutius 27. ff. de aur. arg. mund. leg.* ubi ſub legato omni auro, pecunia numerata non continetur; quia hæc expreſſè ibidem ab hoc genere excluditur, cujus ſpecies ex opinione teſtatoris, quam lex ibi præſumit, non eſt. Seu, quæ
76. ratio à *Bartolo* ſuppeditatur *ad d. L. Quintus Mutius. § an cui argentum. n. 1.* quia pecunia ſignata ſemper habetur, ut expendatur, & ideo tanquàm venalis habetur, tale vero quod eſt, legato etiam univerſali non cedit. Hinc *Bartol. d. l. n. 2.* concludit, ſi quis habeat monetam antiquam quæ hodie non eſt in curſu, uti ille loqui amat, tunc eam venire in legato argenti, quia
77. ceſſat ratio, cum talis moneta non habeatur ut venalis. (3.) quia clau-

clauſula *cæterata* eſt indicio, deeſſe quid in oratione, ideoque ſupplendum, quod non poteſt non eſſe ſimile, *vid. ſupra c. 1. n. 22.* ut hic reliquæ ſupellectilis ſpecies. Dubitandi rationes quod at- 78.
tinet, reſpondeo, legata quidem ſtrictè interpretanda eſſe, & hæredem minus gravatum præſumi à teſtatore; ſed hoc procedere nisi adſit manifeſta conjectura in contrarium, qualis hîc eſt, *vid. Mant. d. l. 9. t. 1. n. 5.* Seu procedit hoc, quando eſt incertitudo 79.
voluntatis, tunc enim declaratio ejus ad hæredem ſpectat, *l. 32. §. 1. ff. de Legat.* 1. qui eadem cenſetur perſona cum ipſo defuncto, *l. ult. C. de impub. & al. ſubſtit. l.* 22. *circa f. C. de Agric. & cenſit. lib.* 11. Sed ubi eſt ambiguitas verborum, lata interpretatio fieri debet. *Mantic. d. Tr. lib. 7. t. 1. n. 32.* Et in dubio voluntatis ſcil. quale 80.
hic non eſt, minimum quidem debetur, non autem ubi verba ſaltem ſunt ambigua, declarante *Mantica. d. l. 7. t. 1. n. 32.* multò minus ubi ſunt clara & perſpicua, uti in noſtro caſu. Nec facit quicquàm illud, quod non expreſſa pro prætermiſſis habeantur. 81.
Satis enim expreſſum eſt, quod ex vi & generalitate verborum colligitur, *Fachin. libr. 1. conſil. 65. n. 21.* Et expreſſum omne id eſt, quod venit ex ſignificatione verbi. *Tuſch. Pract. concluſ. 650. n. 4. lit. E.* aut dependet ab eo quod verè expreſſum fuit. *Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſ. 110. n. 44.* aut quod ſub generalitate continetur. *Tuſch. d. l. n. 10. Menoch d. l. 4. præſ. 34. n. 32.* Imò expreſſum quoque di- 82.
citur in individuo, quod generaliter exprimitur per relationem ad aliquid certum. *Tuſch. concl. 653 n. 2. lit. E.* Et quæ tacitè in ſunt, expreſſione non indigent, *Tuſch. concl. 647. lit. E.* Neque ſcru- 83.
pulum porrò injicit, vox *omnem*, quæ reſtringenda videtur ad ſupellectilis ſpecies expreſſas, quaſi dicas, omnem ſtanneam, plumbeam, cupream ſpectilem, alles Zinn- Bley-Kupffern Haußgeräthe. Nam clauſula *Etc.* addita indicat de reliquis ſpeciebus ſupellectilis etiam ſenſiſſe teſtatorem, hinc ad ſimilia extendenda, *ſupra c. 1. n.* 22. Quin & aliàs ambiguum legatum, quale 84.
tamen in noſtro caſu non eſt, ſemper in favorem legatarii interpretandum. *Mantic. d. l. 7. t. 1. n. 32. Cravett. conſ. 86. n. 9.* maximè ſi perſona legatarii teſtatori fuerit chara &c. Legatum quippe ex conditione & charitate legatarii interpretandum. *Mant. d. T. lib. 9. t. 11. n. 2.*

85. Sed majus hic emergit dubium, an etiam ſupellex illa' quam poſt teſtamentum conditum ſibi demum comparavit teſtator, hic intelligenda veniat? Negativam ideo amplector, quia in cognoſcenda teſtatoris voluntate tempus teſtamenti conditi inſpicitur, quod enim tunc teſtator voluit, ſemper voluit, nec mutata præſumitur teſtatoris voluntas *l. 3. & l. 22. ff. de*
86.*Probat.* Porrò verba teſtamenti referuntur ad tempus teſtamenti conditi, *l. ult. in pr. ff. de aur. arg. legat. l. 19. ff. de Reb. dubiis. L. 7. ff. de aur. arg. mund. leg.* ubi dicitur *Meum* futura non continere, ſed præſentia tantùm; & notat *ibid. gloſſ. lit K. Meum*, largè dici quoad res, non quoad tempus. Uti enim ſub futuro non continetur præſens, ita nec ſub præſenti futurum. Seu reſtrictio ad
87.tempus conditi teſtamenti infertur, non quidem vi particulæ *Meum*, ſed vi diſpoſitionis, quæ eſt præſentis temporis, ut vult *Molin. quem citat. Godofr. ad d. l. 7. lit. S. conſ. Mantic. d. Tr. l 3. t. 11. n. 1. ſeqq. ubi n. 12. ſeqq* limitationes affert, quando tempus mor-
88.tis inſpiciatur. *Fachin. lib. 1. conſ. 91. n. 22.* Hinc ſi teſtator filio ſtudenti legavit libros, debentur illi, quos tunc habebat pater, non quos poſtea comparavit. *Bald. vol. ·. conſ. 184. n. 1.*

89. Sequitur alius caſus, isque talis: Legavit aliquis omne frumentum utpote ſecale, avenam, hordeum &c. quæritur an & triticum peti poſſit? Ratio dubitandi hæc eſt, quia generi per ſpeciem derogatur *c. 34. de R J. in 6.* Sed quia hoc tantum procedit, quando ſpecies eſt contraria generi, non quando ſub eodem continetur. *Menoch. de Præſumpt. lib. 6. præſumpt. 28. n. 14.* Clauſula vero *Etcætera*, ad ſimilia extendi debeat, utique dicendum etiam triticum hic contineri, cum & hoc ſub frumento
90.contineatur; Quamvis fatendum ſit, triticum interdum in latiori ſignificatione reperiri, quàm ipſum frumentum; ſignificat enim quicquid in area teritur *Menoch. d. Tr. l. 4. præſumpt. 151. n. 3. Panormit. in c. 3. X. de Decim. n. 3.* Quod fortaſſe etiam de hordeo eſſet dicendum, quod in l. *9. C. de Suscept. lib.* 10. frumento contra diſtinguitur. Ergo in ejusmodi caſu defuncti uſus loquendi maximè erit attendendus, *arg. l. ſi quis vinum. 9. ff. de Tri-*
91.*tic. vin. legat.* Frumentum tamen quod vendendi cauſa habu-

it te-

it teſtator, excluſum hic cenſetur. *conf. ea quæ habet Mantic. de Conj. ult. volunt. l. 9. t. 2. n. 47. add. Menoch. l. 4. præſumpt. 151. n. 10.* Sane ſi omiſsâ clauſula *&c.* ſaltem certas ſpecies frumenti le- 92. gaſſet, præter illas vix poſſet legatarius quid impetrare, cum non expreſſa pro prætermiſſis habeantur, & teſtator non videatur ſenſiſſe quod non dixit *Godofr. ad* L. *Gallus* §. *2. lit. e. conf. quæ ſuperius dicta ſunt h. cap. n. 70.*

Sed an etiam legumina, ut piſa, faba, linum &c. veniant in 93. hoc noſtro casu diſquirendum eſt? Negativam ſuadet *l. 77. ff. de V. S.* ubi legumina & frumenta invicem diſtinguuntur, frumentumque id eſſe dicitur, quod ariſtâ ſe tenet: Seu ut alii di- 94. cunt, frumentum eſt fruges quæ emisſis ariſtis, quibus quaſi aculeis à morſu minorum avium defenditur, creſcendo perficitur & ſecatur *vid. Gœdd. ad d. l. 77. ff. d. V. S. n. 3. & ex eo Calvin. in Lexic. Jurid. voc. Frumentum.* Et continentur ſub frumenti ap- 95. pellatione communiter hordeum, avena, triticum, ſiligo ſ. Zea (*Longobardi* ſpeltam vocant) ſecale, milium, panicum, milium indicum, *Godofr. ad d. l. 77. ff de V. S. lit. L. & Goedd. d. l. n. 3.* Expreſsè autem *in d. l. 77.* lupinum & faba excluduntur, ideo 96. quia non ariſta, ſed ſiliquâ continentur. In dubio autem, ut ſuperius oſtenſum *n. 69.* legata ſtrictè ſunt interpretanda. Et 97. clauſula *Etc.* ad diverſa, qualia frumentum & legumen ſunt, extendi nequit. *Marta de Clauſ. p. 1. clauſ. 176. n. 5. vid ſupra c. 1. n. 21.* Spectant vero ad legumina, fabæ, lupinum, ervum, lens, cicer, linum, *Goedd. d. l. n. 3. fin. Gloſſ* quidem ad *Rub. C. de Can. frumentar urb. Rom. lib. 11.* dicit, ſub frumento omne id contineri, quod ad victum pertinet; tutius tamen erit, claris inhærere verbis legis, quam gloſſam ſequi. Sanè ſi teſtator fruges legaſſet, 98. etiam legumina deberentur, *Paul. 3. Sent. 6. §. frugibus,* cum hæc pariter ac frumentum ſub nomine frugum contineantur. *vid. Goedd. d. l. n. 3.*

Sed an etiam milium & panicum ſub frumento continetur? 99. Ratio dubitandi eſt, quod neque ſiliquam neque ariſtam habere videantur, & ICtus *in l. ſervus ſervum 27. §. ſed etſi 19. ff. ad* L. *Aquil.* milium vel frumentum dicat. Sed affirmativa communi-

 ter

rer recepta, & in *d. §. Sed etſi,* exaudiri poteſt, milium vel aliud
100 frumentum, *vid. Goedd. d. l.* Et milium ſub tritico contineri
docet *Panormitan. in c. Ex multiplici.* 3. X. *de Decim. n.* 3. uti &
ſemen lini, cum vox tritici quàm frumenti generalior ſit, *add.*
101 *Menoch. lib.* 4. *præſumpt.* 151. *n.* 3. Verum adhuc dubium reſtat,
quale frumentum hic intelligendum, an quod habuit teſtator
tempore mortis, an quod tempore teſtamenti conditi? Dictum
ſuperius in legatis tempus conditi teſtamenti, non mortis atten-
dum eſſe; Ergo idem & hic faciendum videtur. Sed exceptio-
nem eſſe in frumento legato, hicque tempus mortis inſpicien-
dum tradit *Mantic. de Conj. ult. volunt. l. 3. t.* 11. *n.* 25. Ulteri-
102 us quæritur, an etiam frumentum in ſpicis huc referendum ſit?
Et hoc affirmatur, quia frumentum in ſpicis etiam frumentum
eſt *l.* 78. §. *ult. ff. de contrah. empt.* Cæterum quæſtio illa an fru-
103. menti in herbis licita ſit emptio, huc non ſpectat, vid. tamen de
104 ea *Magnif. Dn. Præſes, Diſſert. de Dardanar. c. 2. n. 21. ſqq.* De-
nique hoc dubium ſubeſt, an etiam farina ſub frumento conti-
neatur? Id ſanè aſſerit *Bartol. ad L. Quæſitum* 78. (*ſeu ut Bar-
tol. numerat* 76.) *§. illud* 4. *ff. de legat.* 3. quia materia, donec
pervenit ad finem proximum, retinet nomen ſuum. Sed quia,
ut ipſe *Bartol.* fatetur, propria ſignificatio hoc non admittit,
& appellatione materiæ materiatum, quod ad ſui materiam re-
verti non poteſt, haud continetur, legato frumento farinam
non deberi, verius eſt, cum inſuper & communis uſus loquen-
di repugnet. *vid. Menoch. d. l. n.* 5. *ſq.* multo minus panis debe-
bitur. *ibid. n.* 9.

105. Porro huc quadrat caſus iſte, ſi qua geradam conſentien-
te proximô cognata legaverit, (nam ea diſſentiente per ultimam
aliquam voluntatem Gerada alienari nequit, *vid. Carpz. p.* 1. *c.* 14.
d. 1.) expreſſis quibusdam partibus cum ſubjuncta clauſula cæ-
terata circiter hoc modo: Sie vermache Cajæ ihre Geradeſtü-
cke an Betten/ Leinengeräthe/ Kleidung/ Schmuck/ &c/ an & re-
liquæ partes non expreſſæ veniant? Sane *Berlich. p. 2. concl.* 16.
106 *n.* 32. alias in donatione Geradæ ſpecialem omnium rerum do-
natarum determinationem requirit, ita ut ordine & in ſpecie
unam

unamquamlibet rem proprio ſuo nomine exprimendam eſſe cenſeat, per rationes *ibi & n. 33. ſqq.* allegatas. Hinc idem quoque in noſtro caſu dicendum videtur. Enim vero contrarium 107
in praxi obſervari, teſtis eſt *Carpz. d. l. def. 12.* Scil. ſufficere quarundam partium expreſsionem, cum ſubjuncta clauſuſa generali. Quod multo magis in noſtro caſu procedet, cum clauſula *ceterata* ad ſimilia extendenda ſit, *ſupra, c. 1, n.* 12. Ergo cuicunque donatio geradæ tali modo facta, etiam partes non expresſas, ſi non aliàs, certe vi clauſulæ Etc. petere valebit.

Ex hujus itaque atque præcedentium caſuum ſolutione, fa- 108
cilè ad ſimiles, quorum copia ſatis ampla produci poſſet, reſpondere licebit, utpote ſi quis leget omnes ſuas gallinas, anſeres &c. an & columbæ & anates & cætera teſtatoris volatilia intelliguntur? item, ſi leget omnes ſuos equos, boves, vaccas &c. an 109
& ſues, capræ & oves veniant? Et in ſpecie huc ſpectat caſus *in L. Ofidius 97. ff. de legat. 3. ubi vid. gloſſ.* propoſitus. Sic ſi poſt de- 110.
putationem vitualitii & pecuniæ viduæ factam, deinde cautum ſit, quod ipſa in pecuniarum ſumma, in creditis, in vaſis argenteis, clinodiis, fructibus, vino, vaſis ſalinariis *& cæteris* à marito ipſius provenientibus non ſuccedere, nec quicquam ad ipſam pertinere debeat; tunc per clauſulam indefinitam & generàlem videlicet *Etcæteris Etc.* ab omni bonorum mariti ſuccesſione excluſa eſt. vid. *Mynſing. Decad. 7. Reſp.* 61. *n.* 22. *circa fin.* Quin & haud incommode huc trahi poſſet, legatum domus cum pertinentiis, de qua tamen materia nonnihil videbimus *in Cap.* 7.

Antequam vero hanc materiam dimittamus, diſquirendum 111.
eſt, an clauſula Etc. inducat fideicommiſſum? Quæſtionis hujus deciſio dependere videtur ex illa, an clauſula codicillaris inducat fideicommiſſum, de qua quæſt. *vid. latè Menoch. l. 4. præſumpt.* 32. ubi eam per diſtinctas quæſtiones tractat. Et com- 112.
muniter quidem clauſulam codicillarem fideicommiſſum inferre ſtatuitur. *vid. Carpz. p. 3. c. 8. def. 19. n. 5. & conſt. 4. def. 38. Fachin. libr. 2. conſ. 18. n 5. Dn. Philippi l. 2. Eclog.* 103. *Schneidew. ad §. Codicillis n. 15. Inſtit. de Codicill. Mantic. de conj. ultim. volunt. lib. 5. t. 1. n. 10. Tuſch. concl. 292. lit. C. Marta de clauſul. part.*

3. *clauſ.*

3. *clauſ. 11. n. 7. Eckold. ad t. ff. de jure codicill.* §. 12. & 13. *Gail.*
113 *l. 2. obſ. 114. Dn. Struv. Exercit. 34. th. 61.* Tacitam vero clauſulam codicillarem, qualis intelligitur in teſtamento inter liberos (Quod tamen indiſtinctè non procedit, probante *Cravetta Conſ. 34 n. 2. & 3.*) & non expreſſam, fideicommiſſum non operari, oſtendit *Menoch. d. l. n. 19.* Hinc videtur concludendum, per clau-
114 ſulam *cæteratam* fideicommiſſum non inferri. Sed contrarium verius, quia ſub clauſula *cæterata* non intelligitur, ſed per eam exprimitur clauſula codicillaris, *vid. ſupra n. 57. ſqq. hujus cap.* Et quis quæſo eſſet effectus clauſulæ codicillaris per clauſulam
115 *cæteratam* inductæ, niſi deberet fideicommiſſum operari. Ergo quoties clauſ. *Etc.* inducit clauſulam codicillarem, toties & inducit fideicommiſſum. Perinde enim eſt clauſ. Codicillaris per extenſum, an breviter per *Etc.* ſcribatur: modò Notarius ſub hac abbreviatura clauſulam codicillarem exprimere ſolitus fuerit, *conf. quæ ſuperius dicta h. c. n. 57.*

116 Inter ſpecies Juris in Re, jus Poſſeſſionis etiam locum ſibi vendicat, hinc pauca quædam de Conſtituto Poſſeſſorio hic inſerenda ſunt, quod eſt, cum vendens, donans, aut aliter concedens rem quam ipſe vendit, donat aut aliter concedit ſeſe conſtituit poſſidere vel ſimpliciter vel precariò ejus nomine, cui ea conceditur, qui conſtitutarius audit, explicante *Tiraquell. de Jure Conſtitut. Poſſeſſ. part. 1. n. 1.* Et ita fictè poſſeſſio ſine alia rei traditione transfertur. *ibid.* Sed quæritur, annon Notarius vi clau-
171 ſulæ *Etc.* conſtitutum addere valeat contractui? N. quia clauſ. *Etc.* ad accidentalia contractus non extenditur quale hoc conſtitutum eſt. *Tiraq. d. Tr. part. 3. Limit. 31. n. 1. ſqq.* niſi vigeret alicubi conſuetudo ponendi conſtitutum in omnibus inſtrumentis. *ibid. n. 15. add. Tuſch. concl. 302. n. 7. lit. C. Gabrielius libr. 6. concl. 3. n. 12.* Et ita fortè intelligendus *Oldradus de Ponte conſil. 139. n. 13.* qui alias videtur indiſtinctè quæſtionem affirmare. Sed quid ſi clauſ. Conſtituti reperiatur in inſtrumento cum dictione *Etc.* annon ſic cenſebitur clauſula accipiendi propria autoritate appoſita eſſe? Negatur, quia hæc habet orationem ſeparatam; clauſula vero *Etc.* inceptarum quidem, ſeparatarum vero

vero clauſularum extenſionem non item, continet, *vid. Cravetta Conſ. 34. n. 4. Tuſch. d. l. n. 39.* Atque hæc de uſu clauſulæ Cæteratæ in Jure in Re dixiſſe ſufficiant. Nunc progrediendum ad

CAPUT V.

DE USU CLAUSULÆ ETCÆTERA IN JURE AD REM.

SUMMARIA.

Fontes juris ad Rem. 1. Contractus plerumque hodie in ſcriptis celebrantur. 2. Notarii an bene Etcæterationibus utantur, remiſſivè. 3. Quomodo Etcæterationes extendendæ. 4. ſq. Exprimenda pro neglectis, apponenda pro expresſis quando habeantur? 6. Extenſio fieri debet ſecundum conſuetudinem loquendi. 7. Quando conſuetudo loci contractus, quando ſolutionis attendenda? 8. Quid ſi contractus in ſcriptis celebrandus? 9. Addere quædam Notarius nequit, bene tamen aliquod verbum declarare. 10. An ſi contractus in ſcriptis celebrandus non ſit, eum Notarius extendere poſſit? 11. Ratio dubitandi. ibid. Reſpondetur diſtinguendo. 12. Compelli debet ad extendendum qui ſcripſit. n. 13. Negotii ſubſtantia in extendendo mutari nequit, clauſulæ tamen apponi conſuetæ addi poſſunt. 14. Reſponſio ad rationes dubitandi. 15. Quomodo defuncti Notarii Etcæteratio extendenda? 16. ſqq. Generalis obſervatio de extenſionibus. 19. Notarius publicans defuncti rogationes quomodo ſe ſubſcribere debeat. 20. Protocollum cæteratum ſubſtantialibus carens extendi nequit. 21. Requiſita inſtrumentorum recenſentur. 22. Quid ſi in inſtrumento poſt Imperatoris annos reperiatur Etc. 23. Quid ſi ita reperiatur ſcriptum: actum &c. 24. Quid ſi ita: præſentibus teſtibus &c. 25. An Notarius vi clauſ. Etc. præſumatur eſſe rogatus. 26. Quid importet hypotheca omnium bonorum cum &c. 27. ſqq. an clauſula &c. inducat ſtipulationum? 32. Stipulationum ſolennitates hodie ceſſant. 33. An correi beneficium Diviſiones habeant? 34.

An huic beneficio vi clauſula Etc. renunciaſſe videantur ? 35. ſqq. Quid juris in fidejuſſoribus? 38. Generalis renunciatio quando ſufficiat & quando non? 39. An dictum hoc, renunciatum &c. ad Sct. Vellej. extendendum? 40. ſq. An ad beneficium ceſſionis bonorum vel exceptionem pecuniæ non numeratæ. 42. Quid dictio Etc. in emptione inferat? 43. Quid ſi emptio in ſcriptis celebranda. 44. Quid ſint cætera emptionis? 45. Quid dictio Etc. in locatione inferat? 46. an clauſula &c. importet juramentum. 47. ſq. An dictio Etc. inferat pœnam. 50. Quid operetur clauſ. Etc. in Receſſu Imp. von verdorbenen Kauffleuten. 51. *An dictio &c. inferat injuriam. 52. opinione vulgi cui æquiparetur dictio &c. 53. Vocabulum* Hunds ꝛc. *unde ortum? conjectura. 54. 55. Canis animal vile. ibid. vulgi opinionibus inhærendum non eſt. 56. κυνοφορία quid? ibid. Dictio &c. in ſe injurioſa non eſt. 57. Hinc animus attendendus. 58. Aſtrologus conſultus furem quem compellans injuriarum conveniri nequit. 59 In dubio animus injuriandi præſumitur. 60. In dubio interpretatio in meliorem partem facienda. 61. An propter Etc. agens injuriandi animum probare debeat 62. An ſit injurioſum* den Klingebeutel nicht vorhalten? *63. Reſponſum facultatis Jurid. Francof. 64. An oſculum invita obtruſum pariat actionem injuriarum? 65. Tranſitus ad ſequentia. 66.*

JUs ad Rem abſolvi obligationibus vulgo notum eſt: Hæ ve-
1. ro, ceu ſuis ex fontibus, fluunt ex contractu vel qſ. contractu,
2. ex delicto, vel quaſi delicto. Quoniam vero generali con-
ſuetudine hodie receptum eſſe videtur, ut contrahentes ple-
rumque Notariorum operâ utantur, qui ſuper contractu cele-
brato melioris probationis ergo inſtrumentum erigant: Hi vero
3. ſæpiſſimè *Etcæterationibus* uti ſoleant, quæ poſtmodum veniunt
extendendæ: Quam bene vero hoc faciant, habet *Mantic. de Tac.
& ambig. convent. l. 2. t. 9. n.* 1. ubi quædam affert, quæ fortaſſe
Notariis parum facient ad palatum, quæ *ibi* videri poſſunt. Hinc
priusquàm ad ipſos contractus nos conferamus, quomodo ex-
tenſio id generis Abbreviaturarum fieri debeat, videndum eſt.
4. Itaque dicimus, poſſe Notarium clauſulam *cæteratam* extende-
re ad

re ad omnia illa quæ dicta ſunt *in c.* 1 *n.* 17. *ſqq.* non vero ad illa *qua n.* 23, Scil. ad accidentalia contractus, quæ diverſimode ſe habent, èxtendi nequit clauſ. *Etc.* nec ad ſubſtantialia, licet dictum ſit, contractum extendi deberi ad ſenſum ſapientis. *Mantic. d. l. t.* 10. *n.* 3. Quibus hic addo, ſi inſtrumentum conceptum 5.
& intentionem partium non exprimat ad plenum, clauſulam *Etc.* nihil operari, nec extendi poſſe. *Mart. de clauſ. p.* 1. *clauſ.* 276. *n.* 1. *add.* *Gravetta conſ.* 34. *n. fin*, *Cardin.* *Tuſch. concl.* 277. *lit. D.* Et 6.
quæ ſpeciali notâ digna ſunt, niſi exprimantur, videntur eſſe neglecta L. *Item apud Labeonem* 15. §. *hoc edictum* 26. *ff. de injur.* Sicuti quæ apponi ſunt ſolita pro appoſitis habentur. *Mantic. d. Tr. l.* 3. *t.* 9. *n.* 25. uti clauſulæ ex ſtylo apponi ſolitæ. *ibid. n.* 33. modo non aliquid adjiciant obligationi. *n.* 40. Extenſio vero 7.
ſemper fieri debet ſecundum conſuetudinem loquendi in illa materia, de qua loquimur, *Bartol. ad L. Gallus. §. idem credendum. n.* 3. & non niſi ad generalitates quasdam quæ non faciunt multum, nec multum important. *Alciat. ad d. L. Gallus.* §. *idem credendum. n.* 24. & ad ſenſum ſapientis. *ibid. n.* 26. *Bartol. in L. illa inſtitutio.* 32 *ff. de. hæred. inſtit.* Et quidem in iis, quæ ſunt ſe- 8.
cundum naturam contractus, ſervanda eſt conſuetudo loci contractus *l. ſi fundus.* 6. *ff. de Evict.* in iis vero quæ contingunt ex facto principali propter negligentiam vel moram, inſpicitur conſuetudo loci ad quem ſolutio eſt deſtinata, vel in quo judicium eſt cœptum. *Card Mantic. d. tr. l.* 3. *t.* 9. *n.* 80. Quo ta- 9.
men Etcæterationum extenſio eò clarior hic appareat, diſtinguendum, eſt an contractus in ſcriptis ſit celebrandus, annon? Priori caſu totum extenſum prius ſcribi debet, *arg. l. Contractus.* 17. *C. de fid. inſtrum. Panormit. ad c.* Cum P. 15. X. *de fide inſtrument. n.* 4. & 5. & ideo Notarius extendere nequit, *conſ. Bartol. ad d.* L. *Gallus* §. *idem credendum. n.* 3. *Card. Mantic. d. l. n.* 22. *Card. Tuſch concl.* 302. *n.* 28. *lit. C. Everhard. de fide inſtrument. c.* 4. §. 50. *verſ. Et ſi nec. Felin. ad d. c. cum P. X. de fide inſtr. n.* 6. ne quidem Judicis autoritate, *Jaſon. ad d. L. Gallus.* §. *idem credendum. n.* 18. & *in Repet. ejusd. legis n.* 5. niſi contractus talis ex conſuetudine per *Etc.* ſoleat ſcribi, *Jaſon. in Repet. d.* l. *n.* 7. & extendi, *Tuſch. concl.* 302.

cluſ. 302. n. 31. lit. C Dn. Struv. in παραλειπ. ad c. 8. Synt. Feudal. n. 12. Quæ tamen conſuetudo erit probanda. *Mantica. de Tac. &*
10. *ambig. convent. lib. 2 tit. 10. n. 7.* Alciatus tamen *ad d. L. Gallus. §. idem credendum. n. 27.* indiſtinctè aſſerit, poſſe Notarium omnem contractum extendere. Nam addere quidem ipſi quid licitum haud eſt, bene tamen aliquod verbum declarare virtualiter alia continens, *ibid.* cùm facilius alicujus verbi declaratio fiat, quàm additio, vel extenſio ejus quod eſt ſubſtantiale, *Jaſon. d. l. n.* 14. *& in Repet. n.* 6.

11. Poſteriori vero caſu, ſi ſcil. contractus in ſcripturam ſaltem ſit redigendus, an ita Notario absque judicis mandato eum extendere fas ſit, non penitus inter Dd. convenit. Sanè *Bartol. c. l.* hoc negat, cum dubium ſit, quid ſub illo *Etc.* contineatur, ideoque id judici ex præcedentibus & ſubſequentibus æſtimandum cenſet, *juxta l. 77. §. 22. ff. de legat. 2. L. ſi ſervus* 50. *§. f. ff. de* Leg. 1. *l. 7. C. de fideicommiſſ.* cum & alias haud vanus timor ſubſit, ne Notario occaſio delinquendi detur. *Alciat. ad d. L. Gallus. §.*
12. *idem. n. 22.* Enimvero diſtinguendum omninò hic eſt, idemne Notarius qui ſcripſit abbreviaturam an extendat, an vero alius. Priori caſu clauſulam *Etc.* ab ſe poſitam extendere quin valeat, nil dubii ſupereſſe videtur, apponendo ſcil. clauſulas conſuetas vel quæ ſunt de natura contractus, *Jaſon. d. l n. 18. 19. & in Repet. n. 10. & 11.* Quilibet enim optimus verborum ſuorum interpres omniumque optimè conſcientiæ ſuæ gnarus eſt, *conf. Jaſ. d. l. n. 18. ſqq. Panormit. d. l. n. 5. Cravetta Conſil. 34. n. 2.* T*uſch. concl.* 303.
13. *n. 1. lit.* C. Imo compelli debet Notarius per judicem ad inſtantiam partis, ut imbreviaturam reddat formæ debitæ atque conſuetæ, ceu docet *Baldus part. 5. conſil. 309. n. 2.* Unde vulgatum iſtud, auß denn Protocoll extendiren und ingroſſiren. Niſi fortaſſe ſcribere impediretur Notarius. *vid. Jacob. Bornitius de Inſtrum. liter. lib. 2. c. 25.* Negotii quidem ſubſtantiam in exten-
14. dendo mutare nequit, bene tamen in ſcribendo exprimere intellectum, quem habuere contrahentes. *Farinac. quæſt. 157. n. 2.* modo non exprimat aliud, quam quod vidit & audivit: Poteſt etiam apponere alias de conſuetudine inſtrumentis inſeri ſolitas

cir-

circumſtantias, detruncatasq; orationes melius explanare. *Farin. d. l.* modo non fiat contra veriſimilem contrahentium mentem, *ibid. conf. Gabriel. lib. 6. t. de Conſuet. concl. 3. n. 9. Mantic. de Tac. & ambig. conv. l. 2. t. 9. n. 8.* Sed poſt datam parti copiam Notarius clauſulas in inſtrumento extendere nequit. *Gabriel. d. l. n. 42.* Cæterum in LL. ſupra allegatis *Bartolo* nihil præſidii 15. conceditur, utpote loquentibus de alio penitus caſu, & imprimis tradunt, quibus ex conjecturis dubia teſtatoris voluntas ſit dijudicanda. Quod ſi vero contentio inter partes ſuborta ſit, tunc omnino judex adeundus, *Tuſch. concl. 302. n. 45. lit.* C. Et ſemel in mundum ſi Notarius inſtrumentum redegit, atque ſignavit nihil amplius addere valet, *Petr. Gregor. Tholoſan. l. 5. t. 12. c. 5.*

Altero autem caſu, ſi ſcil. defuncti Notarii protocollũ alte- 16. ri committatur, facilè concedendum, judicis æſtimationem ex antecedentibus & conſequentibus, demortuique Notarii conſuetudine deſumptam, accedere debere, *Jaſon. d. l.* Et ita Notarius autoritate judicis, parte citata extenſionem faciet. *Mantic. de tac. & ambigi. convent. l. 2. t. 10. n. 13. Gail. lib. 1. Obſ. 94. Bornit. d. l. Tholoſan. d. l. c. 4. n. 3.* Everhard. tamen *c. l. n. 50. circa fin.* aſſerit ejusmodi citationem neceſſariam non eſſe, *add. Felin. ad. d. c. cum P. X. de fid. inſtr. n. 3. Carpz. l. 6. R. 7. n. 24.* Hic quippe Notarius de facto aut mente atque intentione contrahentium informatus non eſt, *Jaſon. d. l. n. 18. & in Repet. n. 11. vid. huc facientia ap. Panormitan. in. c. Cum. P. X. de. fide inſtr. n. 3. & 5.* Quod 17 ſi ergo conſuetudinem defuncti Notarii cognitam habeat, utique deſcribens inſtrumentum, clauſulas omnes quibus uti defunctus conſuevit, interponere poteſt, *Felin. d. l. n. 7. Cravetta conſ. 407. n. 2.* qui tamen addit, conſultum eſſe, ut & hoc permiſſu judicis fiat. Ex conjecturata vero mente ſine Judicis mandato extenſionem nunquam facere poterit. *Gabriel. l. 6. concl. 3. n. f. add.* *Tuſch. concl. 303. n. 3. lit. C. Felin. d. l. n. 8.*

Patebit vero inter alia intentio defuncti Notarii, ex comparatione aliorum inſtrumentorum, ab ipſo inter easdem aut ali- 18. as perſonas ſuper ſimili contractu factorum. *Panormit. l. d.* nec aliorum Notariorum formularia negligenda *Fachin.* l. 2, *conſ. 47.*

n. 3. ejusdem ſcil. loci. *Cravet. d. l.* Cætera quæ deficiunt, ſi probabiliter de iis appareat, judicis autoritate ſupplenda. *Panorm. d. l.* Ubi verò non poteſt dari tutus atque certus intellectus, Notarii erit, ita prout in Protocollo exhibetur, ponere, cum nec ipſe, nec judex ſciat intentionem defuncti, *Panormit. d. l. n. 5. in fin. Everhard. de fide inſtrum. c. 4. n. 50. Felin. ad c. Cum P. X. de fid. inſtr. n. 9. add. Mantic. d. l. n. 13*, ubi *n. 14. ſqq.* latè deducit quando ſucceſſor Notarii defuncti abbreviaturas extendere posſit ſine ſpeciali mandato.

19. Generaliter deniq; obſervandũ extenſionem clauſularum *cæteratarum* plurimum ab arbitrio judicis, informati à conjecturis, dependere. *Mart. de Clauſulis part. 4. clauſul. 12. Menoch l. 2. A. J. Q. caſ. 187.*
20. *n. 1. Fab. Turret. de Clauſ. codicill. q. 20. n. 19.* Cæterùm Notarius qui publicat alterius rogationes, juxta ductum *Panormitani d. l. n. 6.* ita ſe ſubſcribere debet: *Ego talis Tabellio ſupra dictum Inſtrumentum de verbo ad verbum ſuſcepi, de nota talis Tabellionis mortui, qui ipſam manu propria, quam bene novi, ſcripſerat, & hoc de mandato talis judicis, quoad ſubſtantiam nullo detracto, addito vel mutato vel transportato, & in publicam formam redegi meumq; ſignum appoſui.*

Quemadmodum vero Inſtrumentum ſubſtantialibus carens,
21. extendi nequit, ita nec protocollum in Authentico vigore clauſulæ cæteratæ. *Mart. p. 1. clauſ. 276. n. 10. Tuſch. concl. 302. n. 41. lit. C.* Quomodo vero Protocollũ ſeu nota ſ. abbreviatura demortui Notarii extendi debeat, ex præcedentibus patet, & latè *vid. poteſt Panorm. d. l.* ubi *n. 3.* hæc vocabula pro Synonymis habet. *add. Farinac. quæſt. 157. n. 22.* Imò Protocollo cæterato potius, quàm extenſo ſtatur, *Gylmann. l. 1. Deciſ. 26. n. 219. ſeqq. add. Menoch. d. caſ. 187. n. 21. ſq. in quo integro caſu latè hanc de Protocollo cæterato materiam exequitur. Mindan. de Mandat. l. 2. c. 69. §. 5. n. 14. ſqq. Carpz. l. 6. Reſp. 7. n. 24.*

Hiſce præmiſſis exempla inſtrumentorum pariter atque Pro-
22. tocollorum cæteratorum ſunt ſubjicienda. Requiſita vero Inſtrumentorum continentur in *Nov. 47.* quæ *gloſſ. ad L. Generali 3. C. de Tabular. lib. 10.* plenius exhibet: *Ordinat.* verò *Notar. Colon*

lon. 1512. *§.* Und nach dem. ita de iis diſponit: daß im Anfang nach anruffung des Göttl. Nahmens/ von dem alle Gutthat komt / die Jahrzahl unſers Heyls / Römiſch Zinszahl/indictio genannt/ der Nahme des Oberſten Fürſten; darnach Monath / Tage / Stund / Mahlſtadt und an welchem Orthe derſelben; dann der Inhalt beſchehenen Handlungen / zu dem die Zeugen darzu genommen/ derer aller Nahmen und Zunahmen klärlich beſchrieben/ und zuletzt das Signet und unterſchrifft der Notarien / die allewege darzu erbethen und gefordert / und von derſelben bitten oder erforderung / anzeigung gethan geſetzt werde. Et mox *§. ſeq.* und das in H. Römiſchen Reich der nahme und das Jahr der Regierung eines Römiſchen Käyſers oder Königes geſetzet werde. Ex quo obiter notamus, Invocationem Nominis Divini hodie eſſe neceſſariam in inſtrumento, *vid. B. Brunnem. Exercit.* 1. *in pr. ad Inſtit. Jacob. Bornit. de Inſtrum. liter. l.* 2. *c.* 19. quamvis ſecus ſentire videatur *l.* 1. *c.* 16. ubi & plura de requiſitis inſtrumentorum invenies, uti & *l.* 2. *c.* 19. *ſqq. add. Schneidew. ad §. item verborum.* 12. *Inſtit. de inutil. ſtipul. n.* 6. Quid ergo ſi Notarius in inſtrumento poſt invocationem Nominis Divini, ſcriptosque ſalutis atque Imperatoris annos, ſubjiciat Etc. an inſtrumentum erit vitioſum, an vero illud Etc. ad indictionem, menſem & diem reliquaque requiſita extendi poterit. Hoc communiter negant Dd. quia ad ea quæ ſunt de neceſſitate & forma actus, dictio *Etc.* extendi nequit, *vid. Jaſ. ad L. Gallus §. idem credendum. ff. de liber. & poſth. n.* 14. *ſq. & in Repet. ejusd. leg. n.* 6. *Mart. de Clauſ. p.* 1. *cl.* 276. *n.* 10. niſi de conſuetudine eſſet, ut actus in ſcriptis ſcriberetur per dictiones abbreviatas. *Jaſon. d. l. n.* 15.

Quid vero tunc ſentiendum, ſi in Protocollo reperiatur: 24.
actum &c. Reſp. ſignificari hoc ipſo, actum eſſe perfectum, abſolutum & publicatum, *Jaſon. d. l. n.* 29. *& in Repet. n.* 12. *conf. Mantic. de Conj. ult. volunt. lib.* 2. *t.* 12. *n.* 8. ſeu importat rem perfectam, eſſe quoad voluntatem teſtantis, *Tuſch. concl.* 302. *n.* 20. *lit.* C. item operatur, lecturam partibus coram teſtibus factam. *ibid. n.* 21.

Inter alia inſtrumentorum requiſita etiam teſtium præſentia re- 25.
quiſita fuit, hinc quæritur, ſi Notarius ſcribat præſentibus teſti-

bus *Etc.* an etiam præſumantur vi clauſulæ *Etc.* rogati eſſe? Quod affir. ſi ſcil. actus ille requirat teſtes rogatos. *vid. Mart. d. l. n.* 3. *Jaſon. d. l. n.* 9. *Tuſch. concl.* 301. *n.* 19. *lit.* C. *Felin. ad c. Cum P. X.*
26. *de fid. inſtr. n.* 10. *conf. cap. præced. n.* 67. Sic etiam ſi Notarius ſcribat: Ego Michael Angeli *Etc.* licet non addat, Notarius, neq; rogatus, tamen clauſ. *Etc.* ad hæc extendi poteſt, quia Notarius ſemper de jure rogatus præſumitur. *Mart. d. l. n.* 3. *Mant. de conj. ult. vol. l.* 2. *t.* 12. *n.* 3. *Tuſch. concl.* 302. *n.* 1. *lit.* C.

27. Ad ipſos jam contractus progrediendum, inter quos primo ſe ſiſtunt Reales, quales ſunt Mutuum, Commodatum, Depoſitum, Pignus, *t. t. Inſt. quibus mod. re contrah. oblig.* Ex his ſolum pigneratitium impræſentiarum eligere animus eſt, quatenns ſcil. Jus hypothecarium in hoc ſimul conſtituitur, quod aliàs à Contractu pigneratitio diſtinguendum eſſe ſatis novimus. Quid ergo ſi alicui conſtituerim hypothecam generalem (quid verò aliàs inter hypothecam atq; pignus differentiæ ſit, oſtendit *Habn. ad Weſenb. t. de Pignor. Act. n.* 1.) hoc circiter modo: Hypothecam me ipſi conſtituere in omnibus meis bonis, mobilibus & immobilibus, futuris & præſentibus *Etc.* an etiam ſub generali hac hypotheca nomina & actiones comprehen-
28. dantur? Quod affirmatur (1.) quia nomina & actiones ſub bonis continentur, *l.* 21. *ff. de V. S.* & *l.* 49. *ff. eod. L. à D. Pio.* 15. §. 2. *ff. de Execut. rei judic.* Clauſula vero Etc. ad ſimilia extenditur, qualia hoc intuitu ſunt, quæ ſub uno genere proximo continentur. (2.) quia & aliàs generalis hypotheca extenditur ad nomina & actiones, ob *l.* 49. *ff. de V. S.* cum hic magis contrahentium mens quàm verborum qualitas inſpicienda ſit. *l. f. C. quæ res pignor. vel hypoth. vid. Dn. Struv. Exerc.* 26. *th.* 20. *Eckold. ad ff. de Pignor.* §. 3. *Carpz. p.* 2. *c.* 23. *d.* 7. *Schotan. in Exam. ad d. t. quæſt. penult. Zaſ. eod t. n.* 11. Ergo multo magis hoc procedet ſi clauſula *Cæterata* adſit.

29. Sed an etiam clauſula *Etc.* in hypothecæ conſtitutione ad eas res extendi poſſit, quibus debitor indiget ad uſum quotidianum, ut ſunt ſupellex, veſtes, boves, inſtrumenta aratoria, concubina &c. Hoc negandum videtur, quia clauſula *Etc.* ad ea

ſaltem

ſaltem extenditur, quæ communiter & de conſuetudine venire ſolent, *Jaſon ad L. Gallus. §. idem credendum. n. 12. vid. ſupra c. 1. n. 21.* Jam vero tales res ſub generali hypotheca non continen- 30.
tur, *per l. 6. & 7. ff. de pignor.* & de concubina in ſpecie habetur *l. 8. ff. d. t.* Hinc actus agentium ultra ipſorum intentionem operari non debent, *l. Non omnis 19. ff. de Reb. credit.* Idem ju- 31.
dicium eſto de aliis, quæ communiter à generali omnium bonorum hypotheca excipiuntur, ut ſunt bona à debitoris hærede ex alia quàm hæreditatis cauſa acquiſita, bona feudalia & dotalia, de quib. *vid. Eckold. d. l. §. 3.*

Stipulationes quod ſpectat, notant Dd. ob dictionem *Etc.* à 32.
Notario ſcriptam in Inſtrumento, præſumi ſtipulationem, quia hæc generaliter ſcribi conſuevit, *Cravett. Conſ. 850. n. 5.* Quin imò illa dictio *Etc.* non eſt neceſſaria ad præſumptionem ſtipulationis, quia habetur pro expreſſa, *conf. Mantica de Tac. & ambig. Convent. l. 14. tit. 10. n. 44.* ubi tamen ſubjicit, hanc opinionem non eſſe tutam, quia, cùm verborum conceptio ſit neceſſaria, ex conſuetudine ſtipulatio extendi nequit. Unde concludit; ſtipulationem ex clauſulis *cæteratis* ſeu abbreviatis non poſſe extendi. Sed ſi ita ſcriptum ſit in inſtrumento: quæ omnia & ſingula ambæ partes promiſerunt *Etc.* tunc ſtipulatio præſumitur, quod Juri noſtro conveniens eſt, per *§. 11. J. de inutil. ſtip. & L. 14. C. de Contrah. vel comm. ſtipul. vid. plura ap. Mant. d. l.* Sanè no- 33.
ſtris moribus ſtipulationum ſolennitates, quæ in interrogatione & reſponſione conſiſtebant, amplius non obtinere, præſertim cum ratione effectus parum referat hodie, an quis ſtipuletur, an vero nudè paciſcatur, teſtatur *Carpz. p. 2. c. 19. d. 17. Dn. Brunnem. Exercit. ad Inſt. de V. O. in fin. pr.*

De Correis aliquot verba hic ſubjicienda veniunt. An vero
his beneficium Diviſionis *ex Nov. 99. & Auth. hoc ita. C. de duobus reis,* competat, anxiè hic diſquirere animus mihi non eſt, amplectenti affirmativam ceu communem ſententiam, de qua teſtantur *Weſenbec. in ꝑ. ff. de duob. Reis. n. 7. ibiq; Hahn. in Notis, Colleg. Argent. t. de fidejuſſ. th. 26. Dn. Brunnem. Exerc. ad t. Inſt. de duobus Reis, §. 1. & in Comment. ad d. Auth. Hoc ita n. 9. ſqq. Carpz. p. 2. c. 17. d. 13.* 34.

Matth. Stephan. ad Nov. 99. Schneidew. ad §. 1. *Inſtit. de duob. Reis*
Eckold. ad ff. eod. t. §. 7. Vinn. ad §. 1. Inſt. d. t. Gail. l. 2. Obſ. 14.
n. 5. *Zaſ. ad ff d. t. n. 6. Struv. Exerc. 47. th. 27. Schotan. in Exam.*
35. *ad d. t. quæſt. antepen.* Hoc tamen beneficio non gaudent, ſi ei-
dem renunciaverint. Quid vero ſi in inſtrumento ſaltem ita ſcri-
ptum ſit : Et renunciarunt *&c.* an hoc extendendum erit ad be-
36. neficium Diviſionis: Quod affir. *Bald. in addit. Specul. de inſtru-*
ment. edit. verſ. quid operentur. Quod ſi autem in defuncti Nota-
rii Protocollo hæc verba reperiantur, extenſio ſeu declaratio au-
toritate judicis ut fiat, vult *Jaſon, ad L. Gallus, §. idem credendum.*
n. 20. & in Repet. n. 10. ff. de liber. & poſthum. ubi tamen addit *n. 21.*
etiam alium Notarium ſine judice cui Protocolla Notarii præ-
defuncti commiſſa, poſſe extenſionem facere, apponendo exten-
ſiones ſolitas & in ſimilibus uſitatas , Notariis ſcil. illius loci ,
quia hæc communis obſervantia inducit quodammodo notorium
in illo loco, & tales clauſulæ apponi conſuetæ ſubintelliguntur
habenturque pro appoſitis, *gloſſ. marg. ad L. f. in fin C. de fide-*
juſſ. Everhard. in Topic. legal. loc. à communiter accident. & in loc. ab
37. *uſitat.* Notarius tamen tali caſu ex conjectura præcedentium &
ſequentium extenſionem facere nequit, quia hoc ſoli judici com-
petit, *Jaſon d. l. n. 21.*

38. Idem judicium eſto de fidejuſſoribus *Jaſon. d. l.* & in ſpecie
hoc procedere in beneficio excuſſionis, tradit *Bertazol. de Clauſ.*
Inſtrum. clauſ. 40. gloſſ. 4. n. 4. Sic & aliàs, ſi generaliter omni le-
gum auxilio renunciatum ſit, extendunt hoc ad omnes exceptio-
nes in favorem renunciantis facientes. *vid. Marta de Clauſ. part. 1.*
39. *clauſ. 146. Bertazol. d. l. gloſſ. 6.* Et licet ob *L. Sed etſi 4. §. quæſitum.*
4. ff. Si quis cautionibus, ſtatuendum videatur, generalem renun-
ciationem non valere, niſi præceſſerit ſpecialis quorundam caſu-
um enumeratio : Hoc tamen ſaltem in Prætoriis ſtipulationi-
bus procedere, in contractibus autem generalem renunciatio-
nem ſubſiſtere per *l. 6. C. de pignor. act.* plurimi rectè ſtatu-
unt, *vid. Dn. Brunnem in Comm. ad d. l. Sed etſi, n. 4.* Quanquam
conſultius putem facturum Notarium, ſi quaſdam ſpecies exce-
ptionum prius præmiſerit.

Sed ſi dicto modo ſcriptum reperiatur in inſtrumento ſeu 40
Protocollo: Renunciatum *Etc.* an hoc etiam ad Sct. Vellejanum extendendum? Ita vult *Jaſon. d. l. n. 10. & in Repet. n. 10.* negat vero hoc *Tuſch. concl. 203. lit. C. n. 36.* quia brevis locutio non poteſt iſta beneficia continere & certiorationes, *ubi n. 37.* hoc extendit,
ut procedat, etiamſi extet ſtatutum in loco, quod omnia quæ 41.
ſunt de natura contractus præſumantur intervenire, quia ex clauſula: renuncians *&c.* non poteſt extendi certioratio mulieris. *add. Cravetta conſ. 407. n. 8. Bald. part. 5. conſ. 193. n. 2.* Quod & amplectendum videtur, partim quod in ſpecialibus major deliberatio adſit, partim quod juribus ignoratis nemo præſumatur renunciaſſe: Et fœminæ jurium ſuorum certiores non redditæ, invalidè iisdem renunciant.

Sed an etiam ad beneficium ceſſionis bonorum ejusmodi 42.
cæterata renunciatio extendenda? Reſp. Negando, quia licet in ſpecie aliquis huic exceptioni renunciaverit, tamen ea uti poteſt, *vid. Schotan. in Exam. t. de ceſſion. bonor.* Idem aſſerendum erit de Exceptione non numeratæ pecuniæ, quia & huic fruſtra renunciatur *vid. Zanger. Tr. de Except. part. 3. cap. 14. n. 71. ſq. B. Dn. Brunnem. ad l. Si ea. 3. C. de non numer. pec. Dn. Philipp. l. 3. Eclog. 67. n. 12.*

Sequitur contractus emptionis venditionis; circa quem notandum, quod ſi quis promiſerit vendere *Etc.* illum etiam vi hu- 43.
jus dictionis *Etc.* videri promiſiſſe evictionem & traditionem, *Alciat. ad L. Gallus, §. idem credendum, n. 22. ff. de liber. & poſthum.* Et licet ad Evictionem atque traditionem quis teneatur ex diſpoſitione legis, ut ita clauſula *Etc.* ſuperflua ſit, nihilominus tamen operatur, ut quod debitum erat ex diſpoſitione legis, fiat debitum ex diſpoſitione hominis, *Alciat. d. l. n. 22.* Quod ſi vero
contractus talis ex conventione partium juxta *l. Contractus 17. C.* 44.
de fide inſtrum. in ſcriptis ſit celebrandus, tunc extendi nequit. *Jaſon. d. l. n. 13. Marta de clauſ. p. 1. clauſ. 176. n. 9. conf. ſuperius dicta n. 9. h. cap.* Obiter hic notamus phraſin, *Cætera venditionis* qua
utitur *Ulpian. in l. 5. §. 7. ff. de rebus eorum qui ſub tutel.* qua deno- 45.
tantur omnia quæ venditorem facere ac præſtare oportet: Seu

 notante

notante *ex Baldo Godofr. ad d. l. lit m.* Diſtinctio *Cætera* comprehendit ea, quæ ad perfectionem contractus pertinent.

46. Locationis cum Emptione admodum ſingularis intercedit ſimilitudo. Hinc notant Dd. ſi præceſſerit Inſtrumentum emptionis extenſum, & ſequatur locationis breviatum, per hanc dictionem *Etc.* illas clauſulas quæ ſunt communes ad inſtrumentum emptionis & locationis præſumi repetitas, ſunt etenim ſimiles hi contractus *per pr. Inſt. de Loc. conduct. conf. Jaſon. ad d. L. Gallus. §. idem credendum. n. 7. Bartol. ad eand. L. & §. n. 3. Mantic. de Tac. & ambig. conv. l. 2. t.* 10. *n. 21.* De venditione cum pertinentiis dicetur *cap. 7.*

47. Cæterum contractus haud rarò juramento firmari ſolent, hinc quæſtio oritur, an etiam caluſula *Etc.* importet juramentum? Negativa ideo videtur amplectenda, quia lex non poteſt fingere juramentum, nam ubi ligatur anima, non attenditur fictio juris, *vid. Alciat. ad ſæpe d. L. Gallus. §. idem credendum. n. 27.* ubi tamen ipſe reſpondet ad hanc objectionem, ſcil. legem civilem omninò ita fingere poſſe quoad diſpoſitionem juris civilis, non quoad animæ vinculum, quod ex clauſula *ceterata* præſumatur præ-

48. ſtitum *Tuſch. concl. 302. n. 33. lit.* C. Enim vero prior opinio magis arridet, ſcil. clauſulam *Etc* non inducere juramentum, quia hoc ſæpiſſimè etiam in contractibus ſolet omitti, & hinc accidentale ſaltem contractuum eſt, ad quæ clauſula *ceterata* extendi nequit, *Tuſch. concl. 302. n. 33 lit. C.. vid. ſupra cap.* 1. *n. 21.* niſi fortaſſe alicubi locorum moris eſſet, omnibus contractibus addere juramentum, ita quippe omnino clauſula *Etc.* ad juramentum extendi poterit, quia omnia continet hæc clauſula, quæ de conſuetudine ad actum requiri ſolent, *vid. Mart. de* Clauſ. *p.* 1. *clauſ.* 276. *n. 2. Jaſon. ad d L Gallus. §. idem credendum. n. 12. vid. ſupra cap.* 1.

49. *n.* 19. Quod ſi vero ita ſcriptum ſit in inſtrumento: Et juravit *Etc.* tunc intelligitur juraſſe verbo & tactis Evangeliis. *vid. Tuſch. concl. 302. n. 35. lit. C. Dn. Struv. in παραλειπ. Jur. Feud. c. 8. n.* 14. Seu intelligitur juraſſe, omnia & ſingula eſſe vera, & illa ſe attendere atque obſervare, neque ratione contractus contra quid facere velle. *Cravetta Conſ. 407. n. 8.* Quæ eo magis procedunt,

dunt, ſi conſuetudo extendendi talem clauſulam juramenti *cateratam* per fidem ejusdem Notarii probetur, aut ſi haberi non poſſet, ſufficit, generalis Stylus & forma deſumpta ex formulariis, ex quibus Notarii modum conficiendi inſtrumenta & extendendi hujusmodi clauſulas deſumere debent, docente *Fachin. lib. 2. conſil. 47. n. 3.*

Porro & contractibus interdum pœna adjici ſolet, indicante ipſo Imperatore §. 19. *Inſtit. de inutil. ſtipul.* hinc quæritur 50. an clauſula *Etc.* etiam ad pœnam extendenda? Quod negatur, (1. quia in pœnalibus extenſio non fit. *Tuſch. concluſ. 661. lit. E.* odioſa enim reſtringenda, *c. odia. de R. J. in 6.* (2. quia pœna eſt tantum de accidentalibus contractus, cum ſaltem interdum addi ſoleat, talia vero quæ ſunt, ſub *Etc.* non continentur, *vid. ſupra c. 1. n. 23.* (3. quia pœnæ non ſunt uniformes, hinc non præſumuntur *Bald. in L. ſi duo Patroni 13. §. ſi quis. 3 ff. de jurejur. n. 2. Tuſch. concl. 302. n. 40. lit. C. Gabrielius l. 6. concl. 3. n. 19.* niſi pœna ſemper conſueviſſet apponi uniformiter. *Gabriel. d. n. 21.*

Viſis modis conſtituendi obligationem, paucis ſubjicien- 51. dum reſtat, quomodo ab obligatione contractâ nos iterum liberare valeamus. Et generaliſſimum quidem tollendi obligationem remedium eſt, ſolutio ejus quod debetur; hinc misſis aliis ab *Imper. in t. Inſt. quib. mod. tollit. oblig.* exhibitis, de ſola ſolutione id impræſentiarum notamus, quod habetur in der *Reformation* guter Policey zu Augſpurg *Anno* 1548. auffgerichtet/ ibi nempe *tit.* von verdorbenen Kauffleuthen/ *§. fin.* hæc inter alia habentur verba: Ihre Creditoren und gläubiger nicht bezahlen/ oder ſich mit ihnen ſetzen &c. Ex qua clauſula Etc. in fine addita infertur, non ſolum enumeratos ibidem ſatisfaciendi modos eſſe comprehenſos, ſed & alios quibus quoquo modo ſolutio non contingit. *vid. Wilhem. Anton. Freudenberg.* Tr. *de Reſcript. Morator. concluſ. 1. n. 10. & 21.*

Atque hæc de contractibus tam ineundis, quam diſſolven- 52. dis, quatenus in iis clauſulæ Etc. aliquis uſus eſſe poteſt, dixiſſe ſufficiant. Ordo jam requirit, ut & obligationes ex delicto naſcentes perluſtremus; ſed miſſis cæteris delictorum ſpeciebus,

ſolam injuriarum materiam conſiderare hic animus eſt. Hic ita-
que quæſtio talis ſeſe offert, an alterum nominans *Etcatera*, in-
53. juriarum conveniri poſſit? Sanè opinione vulgi *Etc.* pari paſſu
ambulare videtur, cum famoſa iſta atque tragica voce Germa-
nica Hundsf. hinc frequenti in ore habet vulgus; ein *Etc.* iſt ein
54 Hundsf. Hoc vocabulum, quod tantas ſæpiſſimè turbas tantasq;
calamitates excitando fuit, unde infelicem trahat originem, non
usque adeo liquet. Quod ſi tamen nonnullorum conjecturis
fides adhibenda eſt, idem eſt ac Hunnus fuit, quos populos plebs
pro canibus reputaſſe dicitur, uti teſtis eſt *Speidel. in ſuo Specul.*
voc. Hund *in fin.* ubi de origine vocis Hundsrück agit. Quem-
admodum idem ſenſere de Cananæis Judæi ceu patet ex *Matth.*
15. verſ. 26. Et ſane pro viliſſimo animali canem antiquis ha-
bitum fuiſſe, ex ipſis ſacris etiam liquet, utpote videre eſt 1. *Sam.*
55. *17. 43. ibiq; Grot. in Annotat.* adeo ut ne pretium quidem ejus
in templo recipi potuerit. *Deuter. 23. v. 18.* Alii vero à canibus
paſcendis dictam vocem German. ortam fuiſſe augurantur: Quem-
admodum oppidi cujusdam in viciniâ haud incogniti incolæ olim
ſeu Marchioni cuidam ſeu Electori canes venaticos paſcere con-
ſueviſſe perhibentur, ſie haben ihm die Hunde gefüttert/ hinc dicti
die Hunde fütterer, quod nomen poſtmodum inſulſa plebs, ut ſolet,
in aliam ſignificationem detorſit. Quicquid vero hujus rei ſit, mea
56 parum refert. Hoc tamen certum eſt, in ſeriis vulgi opinionibus
inhærendum non eſſe; Ab imperita enim multitudine qui pendet,
inter magnos viros numerandus non eſt, teſte *Cicerone.* Cum non
modò graviſſimũ non ſit multitudinis teſtimonium, *Cic. lib. 2. de fi-*
nib. ſed plerumque ne honeſtum quidem, quod eſt glorioſum in vul-
gus, idem *Cic. l. 4. Acad. Quæſt. vid. Carpz. p. 2. c. 6. d. 14.* Alii
aliis delectantur alluſionibus. Cæterum canis portationem igno-
minioſam pœnam plurimos populos reputaſſe docet *Dn. Jac. An-*
57. *dreas Cruſius in Diſcurſu de κυνοφορία ſ. canum portatione, pœna an-*
tiquis temporibus apud Saxones alioſque populos uſurpata. Ad
quæſtionem vero propoſitam antequam revertamur, eſſet fortaſ-
ſe haud abs re, inquirere, an in ſe & indiſtinctè tam atrox &
non niſi ſanguine pianda injuria ſit, ut vulgo creditur. compella-

re quem

re quem canino iſto nomine,ſed tranſeant illa. Eſto itaque reſponſum, vocem *Etc.* indifferentem eſſe, neque mali quicquam in ſe denotare,præcedentia docent. Et ſanè ſecus ſi eſſet, quomodo quæſo liceret Magnatum aliorumque in dignitate conſtitutorum titulis dictionem *Etc.* adjicere? Ideoque animus eam profe- 58
rentis maximè attendendus erit, cum injuria absque animo injuriandi non fiat, *l. 3. §. 1. ff. de injur. l. 4. ff. eod. l. 5. 9. & 10. C. eod. t.* Hinc ſi quis animo non doloſo,nec convicii conſilio injuri- 59
oſum quid proferat, injuriã inferre haud videtur, utputa, ſi Aſtrologus conſultus aliquem furem dixerit,qui non eſt,injuriarum cum eo agi nequit, *l. 15. §. 13. ff. d. injur. vid. Eckold. ad d. t. §. 3.* In 60
dubio tamen animus injuriandi præſumitur, *Carpz. p. 4. c. 42. def. 7.* Hinc reus abfuiſſe animum injuriandi probare debet, *Gail. l. 2. obſ. 106. Berlich. Pract. concluſ. part. 5. concl 60. n. 13.* ſufficiet tamen præſumtiva & conjecturata probatio. *Carpz. d. l. def. 9.* aut ſi reus conjecturis & indiciis animum atque intentionem ſuam ſufficienter probare nequeat, juramentum purgatorium ipſi deferri poterit, *Carpz. & Gail. dd. ll. Schneidew. ad §. ult. Inſtit. de injur. n. 3.* Eſt quidem indicio dictio *Etc.* aliquid in prola- 61.
to ſermone deeſſe. Sed quoniam in dubio omnis interpretatio in meliorem partem facienda, idem & hic attendendum autumo; non obſtante, quod ante dictum ſit, in dubio animum injuriandi præſumi, hoc quippe tantum procedit in verbis atque factis per ſe injurioſis, *Conf. L. ſi non convitii 5. C. de injur. & ibi* Dd. *Gail. d. l.* Hinc qui conqueritur ob altero ſe *Etc.* eſſe compellatum, 62.
circumſtantias tales afferre debebit, ex quibus proferentis animus injuriandi quodammodò appareat; cum quilibet fundamentum ſuæ intentionis probare debeat, per vulgata. Atque ita concurrentibus id generis circumſtantiis, omnino injungendum erit reo, ut juramento ſe purget, animum injuriandi in compellatione *Etcæterata* abfuiſſe; Quemadmodum in ſimili 63.
caſu indifferenti, ubi ſcil. ſaccularius ſacculum in templo circumferri ſolitum alicui non porrexerat, Er hatte ihm den Klinge-Beutel nicht vorgehalten/ *à Magnif. hac Ictorum Facultate Anno 1671. d. 7. Aug.* reſponſum fuiſſe, percepi à Dn. Præſide, cujus Re-

ſpon-

64 ſponſi verba hic ſubjeciſſe fortaſſe non erit ingratum: Weil J. R. euch in der Kirchen den Klingebeutel nicht vorgehalten/ und dadurch weil ihr eben zum Heil. Nachtmahl gehen wollen/ euch geärgert/ ob er nicht deßhalb zur *recantation* und wilkührlichen beſtraffung zu vertheilen ſei? So iſt zwar an dem/ daß die *Recantatio verbal injurien praſupponiret*/ welche allhier bey verweigerung des Klingebeutels nicht befindlich/ über dem iſt es auch an ſich nicht *injurioſum* den Klingebeutel einem nicht vorhalten. Weil aber die *injuria ex circumſtantiis* zu *æſtimiren*/ und J. R. euch vorher feind geweſen/ derſelbe aber *ratione ſuſcepti officii* ſchuldig iſt/ einem jeden in der Kirchen/ und alſo auch euch den Klingebeutel vorzuhalten/ und demnach ſolches auß Vorſatz unterlaſſen/ ſo iſt daher der *animus injuriandi*, daß er euch dadurch beſchimpffen wollen/ *præſumptivè* zuſchliſſen/ zumahlen wenn er gewuſt hätte/ daß ihr eben umb ſelbige Zeit zum H. Abendmahl gehen wollen. Weßhalben er ſich gegen euch Chriſtlich erklähren/ und daß er hieran unrecht gethan bekennen müſte/ könte auch wol etliche Reichsthal. in den Gotteskaſten zu geben angehalten werden/ in Anſehen daß er in ſothanem Ampte geſündiget/ und euch in eurem Gottesdienſte *turbiret*; Er könte denn bey ſeinem guten Gewiſſen erhalten/ daß er dieſes ohne Vorſatz euch zu beſchimpffen gethan/ alß denn er damit zu hören. Ex ſupra dictis itaque facile licebit concludere, quid ſentiendum ſit, ſi quis virginem compellaverit *Etc.*

65 Imò non ſaltem factum in ſe indifferens concurrentibus circumſtantiis eſt producendo injuriarum actionem, ſed & factum in ſe bonum, quale eſt oſculum, pacis illud & amicitiæ indicium. Hinc & exteris in locis oſculo ſemet ſalutare familiaribus moris eſt, *conf. Dn. D. Romanus Diſp. de Oſculo. Kornman. de Virgin. c. 23. & de Linea Amoris c. 4.* Et nihilominus tamen ſi noſtris in locis invitæ obtrudatur oſculum, injuriarum ipſam agere poſſe probat *Magnif. Dn. Præſes Tr. de Jure Senſ. Differt. 7. c. 5. n. 10 ſq.* ubi *n.* 41. addit ne Clericum quidem excuſari, utut *Gloſſ. ad can. Abſit. 14. c. 11. q. 3.* velit, ipſum amplectentem, atq; deoſculantem mulierem præſumendū eſſe facere hoc benedictionis cauſa, aut Zelo charitatis. Imo Vaſallum ideo feudo privari poſſe, docet *Dn. Præſes in Examin. Jur. Feudal. c. 23. quæſt.*

quaſt. 13. Sed manum de tabula; Talia enim non ſunt hujus loci. Ergo properandum ad

CAP. VI.

DE USU CLAUSULÆ ETC. IN JUDICIIS.

SUMMARIA.

IN judicio coram competente judice agendum. 1. *Quis ſit competens remiſſive.* 2. *Quotuplex ille ſit.* 3. *Hodie ſæpe coram delegato judice agitur.* 4. *Quid ſi alicui cauſa committatur ſub clauſula cæterata?* 5. *ſq. Quid in mandato Procuratorio inferat clauſula Etc.* 9. *Clauſula rati & grati pro neceſſaria habetur.* 10. *quænam cauſæ ſpeciale mandatum requirant.* 11. *Originale mandadatum apud Acta relinquere nemo tenetur.* 13. *An integrum mandatum exemplari debeat, an vero ſufficiat clauſ. Etc.* 14. *Quid ſi aliquis de juribus ſuis proteſtetur cum ſubjuncta clauſ. Etc.* 15. *An & quando in ſententia clauſ. Etc. habeat locum* 16. & 17. *Appellare tantum licet jure* Civili *à definitiva, interdum tamen etiam ab interlocutoria.* 18. *Jure Canon. ab omni gravamine.* 19. *Quid ſi in Protocollo Notarii appellationis cauſæ expreſſæ non ſint, ſed ſaltem in eo reperiatur clauſ. Etc.* 20. & 21.

ACturus in judicio coram judice competente ut compa- 1.
reat, neceſſe eſt, quia litigare coram judice incompetente, eſt litigare coram homine privato, qui poteſtatem jus dicendi non habet *l.* 3. *ff. de offic. Præſid. l.* 1. & 2. *ff. de offic. Proconſ. vid. Zanger. de Except. p.* 2. *c.* 1. *n.* 1. *ſqq.* Quis vero ju- 2.
dex competens ſit, *vid. B. Dn. Brunnem. in Proceſſ. Civil. cap.* 7. *n.* 5. Et hic vel eſt ordinarius vel extraordinarius, qui quando ad judicium datur, Delegatus proprie audit; quando vero ad 3.
concordiam, Commiſſarius, *B. Dn. Brunnem. d. l. c.* 2. *n.* 5. *Ruland. de Commiſſar. p.* 1. *l.* 1. *c.* 2. Sæpiſſimè autem hodie per ſupplicem libellum à judice ordinario ſeu Principe peti ſolet, ut cauſam 4.
alicui ſummariter & absque ſtrepitu judicii cognoſcendam de-

5. leget *B. Dn. Brunnem d. c. 2. n. 5.* Quid ergo ſentiendum ſi Princeps in ſubſcriptione ſupplicationis ſeu in reſcripto apponat dictionem *Etc.* Reſp. ampliandam tunc eſſe & extendendam hanc dictionem ad contenta in ſupplicatione, ita ut ea omnia com-
6. prehendat, quæ fuere petita. Unde ſi petatur à Principe, ut cauſa alicui committatur cum poteſtate procedendi ſummariè, ſimpliciter & de plano, ſola facti veritate attentâ, & terminis juris non ſervatis; Princeps vero ſubſcribat in ſupplicatione vel Re-
7. ſcripto per hæc verba; *Audiat talis, & procedat ſummariè Etc.* nihil cancellando de ſupplicatione, omnia petita videntur eſſe conceſſa, quia reſcriptum recipit interpretationem & declarationem ac ſupplementum à ſupplicatione *c. Inter dilectos §. Cæterum. X. de fide inſtrument. l. 1. C. de diverſ. Reſcript. vid. Jaſon ad. L. Gallus. §. idem credendum. n. 9. & in Repetit. n. 13. ff. de liber.*
8. *& poſthum. Card. Tuſch. concl. 302. n. 24. lit. C.* Secus vero eſſet, ſi clauſula *Etc* ibidem deſideraretur, tunc quippe ſaltem expreſſa viderentur eſſe conceſſa. vid. *Jaſon. d. l. n. 10. in prima lect. Tuſch d. l. confer. quæ ſuperius dicta c. 3. n. 17. & præced.*

9. In judiciis vero plerumque per Procuratores agere ſolemus, quos mandato ſeu Procuratorio inſtructos eſſe oportet, de cujus requiſitis *vid. B. Dn. Brunnem. in Proceſſ. Civ. c. 1. n. 75. & in Quæſt. ad Weſ. t. de Procurat. quæſt. 51. Berlich. p. 1. concluſ. 14. n. 70. ſqq.* Quid itaque ſtatuendum, ſi in ejusmodi mandato poſitum eſſet *Etc.* Reſp. extendendam eſſe hanc clauſulam ad conſueta & exprimi ſolita. *Caſtrenſ. p. 1. conſ. 18. n. 5. conf. Dn. Struv.*
10. *παραλειπ. ad cap 8. Synt. Feud. n.* 13. qualia ſunt, clauſula rati & grati, quæ in praxi neceſſaria judicatur. *Weſenbec. ad t. ff. de Procur. n. 7. D. Brunnem. d. l. n. 75. Berlich. d. l. n. 71. Mynſ. c. 4. Obſ.* 99. Licet alii in theoria contrarium ſtatuant, quos adducit longo ordine *Berlich. d. l. n. 71.* Promiſſio de indemnitate, &c.
11. Non vero ad ea extendi poterit, quæ aliàs ſpeciale mandatum requirunt, ut ſunt juramenti delatio, tranſactio, recognitio manus &c. vid. de his & aliis D*n Brunnem. d. l. n.* 80. *Gail. 1. Obſ.* 83. *& 91. Carpz. in Proc. t. 3. art. 2. n. 48. Zanger. de Excep. p. 2. c. 8. n. 38. Mynſ. c. 2. obſ. 26. & 53. circa fin. & cent. 4. obſ. 99. circa fin.*

fin. Talia enim generali mandato inſeri ſemper non ſolent; 12.
itaque de mandati natura non ſunt, ſed de ipſius accidentibus,
ad quæ clauſula *Etc.* extendi nequit, ut ſæpius dictum, *conf. c.1.
n.* 21. Et in quibus ſpecialitate opus eſt, illa in generalitate non
continentur. *l. illud.* 25. §. *fin. ff. de Minoribus, conf Sebaſtian.* Van-
*tius Tract. de Nullitat. tit. de Nullit. Sent. ex inhab. ſeu defect. mand.
n. 89. ubi num. ſqq. plura huc facientia tractat.* Cæterum origi- 13.
nale mandatum Procurator apud acta relinquere non tenetur,
ſed illud relictis copiis ad ſe recipere valet, *Berlich. d. l. n.* 104.
Hinc quæritur an integrum mandatum à Notario exemplari de-
beat, ut loquuntur, annon vero abbreviaturis uti poſſit? R. totum
tenorem mandati ad acta referendum eſſe. Ideoque non ſuffi- 14.
cit, ſi Notarius ad acta ſcribat; Titius Procurator Seji, ut de
ipſo Procuratorio conſtat ex publico inſtrumento, vel manda-
to Domini, per me Notarium recepto, viſo, lecto &c. *conf.* Ber-
lich. d. l. n. 106.

Partibus quoque in judicio comparentibus in more poſi-
tum eſt, omnia juris beneficia ſolenniter ſibi reſervare: Quod 15.
ſi itaque proteſtationi ſuæ clauſulam *cæteratam* ſubjecerint,
poterit hæc ad omnia in jure pro ipſis introducta beneficia exten-
di. Nam ſi generalis renunciatio omnia beneficia excludit, uti
oſtenſum in *Cap. præced. n.* 37. *ſq.* utique vi oppoſitionis per ge-
neralem reſervationem omnia beneficia reſervata cenſentur,

Ventilatâ demum ſatis à Partibus causâ, finem Proceſſui 16.
imponit judicis ſententia, circa quam quæri ſolet, annon eidem
clauſula *cæterata* inſeri poſſit? Quod regulariter negatur, *vid.
Jaſon. ad L. Gallus §. idem credendum. n. 16. ff. de liber. & poſthum.*
quia ſententia debet eſſe certa, clara & non ambigua, *per §. cu-
rare. 32. Inſtit. de Action. l. pen. & ult.* C. *de Sentent. quæ ſine cer-
ta quant.* Sed quid ſi in libello certæ ſpecies eſſent expreſſæ,
& judex in ſententia quarundam ſaltem mentionem faceret, cum 17.
clauſula *Etc.* Ita ſane ſententiam ſuſtineri poſſe autumo, cum
ſic ambigua non ſit, ſed ſatis clara & certa. Non enim id ſo-
lum dicitur certum, quod in ſe certum eſt, ſed etiam per relati-
onem ad aliud certum, *Panormitan. part.* 1. *Conſ.* 25. *n.* 3. Et ſen-

 tenti-

tentiam per relationem ad aliud certam eſſe, patet ex *l. 7. §. pen. ff. de contrah. empt. l. 3.* C. *de ſentent. quæ ſine certa quant. vid. Dn. Brunnem. in Proceſſ. Civil. c. 27. n.* 30. Atque ita dum ſententia ad libellum ſe refert, omninò eidem conformis eſt, quod alias requiritur. *vid. Berlich. p. 1. concl. 59. n. ult. Gail. lib. 1. Obſ. 66. n. 1.*

18. Dictum paulo ante fuit, ſententiam judicis colophonem imponere Proceſſui primæ nempe inſtantiæ. Verum ita nondum integra lis eſt terminata, cum haud raro partes ſe ſententiâ inferioris judicis gravatas eſſe ſentiant, ideoque appellationis ſalutare remedium apprehendentes, cauſam ad ſuperiorem judicem devolvunt. Appellare vero regulariter jus Civile non niſi à definitiva permittit, aut ab interlocutoria vim definitivæ habente, aut damnum irreparabile continente, hoc vero

19. quando fiat, oſtendit *Dn. Brunnem. in Proceſſu Civ. c. 28. n. 2.* Jure tamen Canon. ab omni interlocutoria gravamen inferente appellatio datur, *c. 10. & 12.* X. *de Appellat. c. 1. eod. tit. in 6.* Sed ab interlocutoria ſi appellatur, requirunt Canones, ut (1. in ſcriptis fiat appellatio (2. ut cauſa gravaminis exprimatur, D*n. Brun-*

20. *nem. d. l. n. 3. & 4.* Quid itaque ſi in Protocollo Notarii cauſæ appellationis expreſſæ non ſint, reperiatur tamen in eodem clauſula Etc. annon ita Notarius cauſas appellationis non expreſſas extendere valebit? Reſpondetur negando, quia in tali appellatione neceſſario debent exprimi cauſæ, *vid. Jaſon. ad d.* L. *Gallus, §. idem credendum, n.* 16. *& in Repet. ejusd. leg. n. 6. Tuſch. concl. 302. n. 30. lit. E.* Hinc *Panormitan. ad c. Cum P. 15. X. de fide inſtrum. n. 5.* ex Bartolo monet, malè facere eos, qui ſcribentes appellationem dicunt, appellavit in his ſcriptis &c. cum ni-

21. hil addi poſſit poſtquàm lecta eſt. Idem in ſententiis & ſimilibus quæ debent in ſcriptis fieri. *add.* F*elin. ad d. c. Cum* P. *X.* (*de fid. inſtr. n. 6.* Atque hæc etiam de Uſu clauſulæ *caterata* quoad Jus Civile dixiſſe ſufficiant. Jam vero propoſiti ratio efflagitat, ut poſthabitis ambagibus me accingam ad

CAP. VII.

CAPUT VII.

DE CLAUSULIS AFFINIBUS.

SUMMARIA.

NAtura dictionis: Et alia. 1. ſeqq. An differat ab Etc. 7. Natura clauſulæ, & ſimilia. 8. *neceſſitas argumenti à ſimili. 9.* Similitudi*nem alleganti ejus probatio incumbit:* 10. *Quotmodis ſimile dicatur remiſſivè.* 11. *Argum. à ſimili etiam in feudis obtinet.* 12. *Argum. à paribus remiſſivè. ibid. Quid inferat clauſ. cum annexis.* 13. *Quid clauſ. cum pertinentiis 14. ſeq. an legatâ cum pertinentiis domo etiam hortus veniat.* 16. *ſeqq. Legato uſufructu domus cum omnibus quæ in ea ſunt, mercis cauſâ comparata non veniunt.*19. *An vendito cum pertinentiis fundo, etiam fructus & piſces in piſcina veniant.* 20. *an columbæ.* 21.

ACtum hactenus de Clauſulæ *cæterata* uſu, nunc operæ pre- 1.
tium videtur clauſulas nonnullas affines, pauciſſimis tamen verbis, ſubnectere. Et primò quidem hic ſe offert dictio: *Et alia*, quæ implicativa ſimilium audit *Panormitano part. 1. conſ. 109. n 4. & 5. add. Riminald. conſ. 561. n. 6. Menoch. Arbitr. Jud. Quæſt. l. 1. quæſt. 80. n. 164.* Item quando ponitur inter 2.
ea, quæ ſunt ejusdem rationis, facit poſitionem ejusdem qualitatis, ut ſi dicam, teſtamentum vel aliam voluntatem, intelligitur tantum ultima. *Panormit. ad. c. 15. X. de Reſcript. n. fin.* Et quoties 3.
expreſſa ſunt graviora, dictio, *Et alia* trahitur ad omnia P*anorm. d. conſ. n. 5.* Quoties vero minora expreſſa, tunc ſub generali clauſula majores & digniores non intelliguntur includi, ut loquitur Pontifex *in c. Sedes Apoſtolica, 15. X. de Reſcript.* Verba, ander/ andere/ werden ihrer Art/Natur und Eigenſchafft nach/ auff das jenige 4.
gezogen und verſtanden/das vorhin nicht gemeldet/noch außgedrucket iſt. *Wehner. obſ. Pract. voc.* ander/ andere. Caſus tamen diſſimiles expreſſis non continet, vid. *Rudinger. in obſ.* Singul. *cent.* 1. *Obſ. 23.* Reperitur vero hæc dictio *in c. 10. X. de judic. c. 3. de pactis in 6. & alibi paſſim.* Quod ſi vero ſub univerſitate aliqua ponitur, etiam diſſimila complectitur. *Rudinger. d. l. Mynſing. Decad. 7. Reſp. 61. n. 27.* Interdum tamen ratione ſubjectæ materiæ ſimilia non in- 5.
cludit, ut in Evangelio *Johann. 19. verſ. 18. Luc. 23. verſ.* 32. Et ſu-

ſpenſi ſunt cum eo duo *alii* latrones. Item fallit, ſi addatur voci *alius*, clauſula generalis omnia comprehendens v. g. Omne aliud, qui enim omne dicit vel quodcunque nihil excludit, *vid. Rudin-*
6. *ger. & Wehner. dd. LL.* Plura de hac clauſula *vid. præter Autores allegatos ap. Dn. Strauch. in Lexic. particular. juris, voc. alius, alia, aliud. Bertachin. in Repertor. Juris. voc. alius. Tuſch. Pract. concl. lit. D. concl. 245. Panormit. in d. c. Sedes. Apoſtolica, 15. X. de Reſcript. Beſold. in Theſaur. Pract. lit. A. n. 69. Calvin. in Lex. voc. alius.*
7. Differt vero ab *Etcætera*, quia hæc dictio etiam includit omnia quæ ſunt de natura diſpoſitionis, clauſula vero, *& alia*, tantum uti dictum, ſimilia expreſſis. *Rudinger. d. l. in fin.*

8. Porrò affinis clauſula eſt, *Et infra*, indicans aliquid omisſum eſſe, uti notavimus ſupra ex *Bartol.* loco; *in cap. 1. n. 6.* citato. Cui tamen clauſulæ eandem atque clauſ. *Etc.* attribuit ſignificationem *Panormit. ad c. Eſtote 2. X. de R. J.* item, *Et ſimilia*, cujus clauſulæ etiam in *cap. 1.* mentio facta, ſed hic pauca addenda reſtant. Scilicet ſimilia ſunt, in quibus ratio diverſitatis non poteſt aſſignari, *Bald. ad L. item venit. n. 2. ff. de petit. hæred. in Addit.* Seu ſimilia ſunt quorum eſt eadem qualitas; hinc ſimilia quæ ſunt, non ſunt eadem, quia hæc ſunt quorum eſt eadem
9. ſubſtantia, *Everhard. in Topic. Legal. in Loc. à ſimili. n. 5.* Inſignis vero argumenti à Simili in jure utilitas eſt. Non enim omnes caſus exprimere datum fuit legumlatoribus, *l. 12. & 13. ff. d. LL.* hinc ex paritate rationis plurimi caſus decidendi, & ubi eadem ratio ibi & idem jus ſtatuendum *l. 32. ff. ad L. Aquil. vid. latè de hac re*
10. *Everhard. in Loco à Simili.* Similitudinem vero alleganti ejus probatio incumbit, ſufficit tamen colorata probatio. *Everhard. d. l. n. 6.* Et ſic ſtandum ſimilitudini, niſi alter diſſimilitudinem probare velit, & quidem in ſpecie in eo, in quo fit comparatio. *ibid.* ubi *n. 7. & ſeqq.* vis argumenti à Simili oſtenditur, & quando lo-
11. cum habeat, quando non, quo me brevitatis ergo remitto. Quotmodis vero ſimilia dicantur, oſtendit *Calvin. in Lex. Jurid. voc. Similia.* Et plura de hac voce ſuppeditat *Bertachin. in Repertor. voc.*
12. *Simile.* Et argumentum à Simili etiam in feudis obtinere docet *Dn. Præſes in Exam. Jur. Feud. cap. 1. quæſt. 24.* Hic notamus quoque

que argumentum à paribus, quod eſt forte, utile & valde frequens, de quo *vid. poterit Everhard. in Loco à Paribus, ubi & n. 5.* habet quomodo paria à ſimilibus differant.

Hiſce annectimus clauſulam, *cum annexis.* Sunt vero pro- 13.
priè annexa, quæ dependent ab eodem negotio. Sic dos dicitur dependere à matrimonio, ideo judex, qui cognoſcit de matrimonio, cognoſcit etiam de dote, *vid. Marta de Clauſ. part.* 1. *clauſ.* 28. *n.* 4. Magis huc ſpectat clauſula, *cum pertinentiis.* Et ge- 14
neraliter ſub hac clauſula veniunt omnia, quæ ad rem pertinent. *Wehner. Obſ. Pract. voc.* Zugehörung. Ita conceſſus in feudum fundus mit aller Zugehörung und Rechten / comprehendit ſub ſe merum & mixtum imperium, & omnimodam jurisdictionem. *Wehner. d. l.* Seu pertinentiarum nomine veniunt illa, quæ rei principali ſunt acceſſoria, ſeu affixa, aut ipſius rei proprio uſui deſtinata. Et ita dicuntur pertinentiæ appendices ſeu 15.
acceſſoriæ res ad caſtrum vel aliud corpus: Item pertinentiarum nomine veniunt illa, quæ ſtatuto vel conſuetudine aut communi uſu loquendi & lege deputata ſunt, ut accedant, & ſemper interpretationem ex natura contractus atque diſpoſitionis recipere debent, & ab aliis verbis contractus ex quibus reſtringuntur, *vid. Bertazol. de Clauſ. Inſtrument. clauſ. 26. gloſſ.* 13. *n.* 2. *add. Speidel. in Specul. voc.* Pertinentz/ *Tuſch. Pract. concl. concl. 323. lit.* P. *Beſold. Theſaur. Pract. voc.* zugehörd. *Gail. lib. 2. Obſ. 62. n.* 11. *Mev. p.* 2. *Deciſ. 96. add. Dn. Præſes in Exam. Jur. feud. c. 8. quæſt.* 13. *Barboſ. locuplet. lib.* 14. *Axiom. c. 31.*

Unum tamen atque alterum caſum hic ſubjicere fortè ope- 16.
ræ pretium erit. Quæritur ergo, ſi alicui legata ſit domus cum omnibus pertinentiis, an etiam hortus veniat? Videtur quod non, quia hortus penitus ſeparatum quid eſt à domo, ideoque pertinentiarum nomine haud intelligendus. Enim vero diſtin- 17.
guendum hic eſt, an teſtator hortum domus cauſâ comparaverit, ut amœniorem domum ac ſalubriorem poſſideret, & ædium hortus additamentum fuerit, aditusq; per domum in hortum ſit conſtitutus, hoc caſu legata domo etiam hortus debebitur, per textum expreſſum *in L. Prædiis, 91. §. Qui domum. 5. ff. de Legat. 3.*

Quod

Quod ſi vero hortus à domo fuerit ſeparatus, nec ad eum ſit aditus per ipſam domum, tunc non intelligitur legatus eſſe cum ipſa domo. *vid. Cardin. Mantic. de conj. ult. volunt. l. 9. tit. 2. n. 36. Menoch. l. 4. Præſumpt. 29. n. 33 34. & 44. Dn. Philipp. l. 2. Eclog. 86. Facbin. l. 1. conſ. 65. Hahn. ad Weſ. de Legat. 3.* Sic legato uſufructu domus & eorum quæ ſunt in domo, non veniunt etiam ea, quæ ſunt mercis cauſa comparata, notante P*anormitano part. 2. Conſil. 22. n.* 4. Cæterum clauſula *cum pertinentiis* ſæpiſſimè in Contractu emptionis venditionis occurrere ſolet, hinc omninò neceſſe eſt ſcire, quænam ſub ea veniant, quænam vero non.
20. Eſto caſus: Mevius vendit Sempronio fundum ſuum cum omnibus pertinentiis, quæritur an etiam fructus cenſeantur venditi? Aff. de extantibus, quia ſunt pars fundi. *L. Julianus* 13. *§. ſi fructibus.* 10. *ff. de act. empt.* Sed an etiam piſces in piſcina extantes? Reſp. regul. quod non, per *l. 15. ff. de act. empt.* perinde uti nec veniunt pulli aut cætera animalia, quæ in fundo ſunt, *vid. Bertazol. de Clauſul. inſtrum. clauſ.* 20. *gloſſ.* 17. *n.* 3. *& clauſ.* 26. *Gloſſ.* 13.
21. *n.* 15. Plura quæ in venditione fundi ſub pertinentiarum nomine non continentur *vid. ap. Bertazol. d. cl. 26. gloſſ. 13.* ubi *n. 14.* tractat, an etiam columbæ & alia animalia perpetuò manſura veniant, quod *ibid.* affirmat. Poſſent & aliæ clauſulæ huc facientes addi, ſed iis prætermiſſis nunc tranſeundum ad

Caput Ultimum.

QUANDO CLAUSULA ETCÆTERA ADHIBERI NON DEBEAT.

SUMMARIA.

Lites Reipl. damna afferunt. 1. *Quorum quædam recenſentur.* 2. *Quibus remediis ſint tollendæ.* 3. *Abbreviatura multas lites gignunt.* 4. *Notæ & cifra in inſtrumentis evitandæ.* 5. *Etiam clauſ. Etc. lites parit, hinc ejus uſus promiſcuus non eſt permiſſus.* 6. *Exemplum ubi clauſ. Etc. damnum attulit grave.* 7. *ſq. Concluſio.* 9.

Liti-

LItibus è Republicâ eliminandis nunquam non prudentiſſimi quique ejus Gubernatores operam navarunt maximam, gnari infinita has ſecum ferre incommoda, quæ ſcire cupientem Mediolanum ablegat *Carpz. p.* 1. *conſt.* 1. *def.* 1.
9. ubi Prætorio hæc verba dicuntur inſcripta: *In controverſiis cauſarum capitales inimicitiæ oriuntur, fit amiſſio expenſarum, labor animi exercetur, corpus quotidie fatigatur, multa & inhoneſta crimina inde ſequuntur, bona & utilia opera poſtponuntur, & qui ſæpe credunt obtinere, frequenter ſuccumbunt, ac ſi obtinent, computatis laboribus & expenſis nihil acquirunt.* Sat profectò malorum uno intuitu hic exhibetur, quorum quidem medela ſeriò optanda, vix vero ſperanda. Interim ne latius ipſorum lethifera vis ſeſe effundat, fontes ſedulò obſtruendos eſſe uno ore aſſerunt omnes. Et hiſce litium fontibus haud immerito quoque annumeravero, ita dictas Abbreviaturas, quibus quotidie Notarii in inſtrumentis conficiendis uti amant, cum tamen ipſorum ſit, periculoſas abbreviationes ſemper evitare, monente *Specul. de fid. inſtrument.* §. *Inſtrumentum. verſ. Sed num quid.* & ideo notæ atque cifræ in confectione Inſtrumentorum ſemper abeſſe debent, *per Ordin. Notar. Colon.* 1512. *facta*, §. Item die Notarien ſollen. *additur ratio*: Dieweil dieſelbige garleichtlich geändert und gefälſcht werden mögen/ſondern ſollen die *inſtrumenta* mit gantzen gemeinen leßlichen und erkanten Buchſtaben in Pergamen und nicht Papier in Lateiniſcher oder Teutſcher Sprache ſchreiben. *vid. Jacob. Bornitius de Inſtrument. Liter. lib.* 1. *c.* 6. Hinc in Notarios ſecus facientes, neſcio annon juſto Zelo, invehitur *Mantic. de Tacit. & amb. conv. lib.* 2. *tit.* 9. *n.* 1. Sane etiam clauſulam noſtram *Cæteratam*, in loco non conveniente poſitam, lites gignendo eſſe, inficias ire non audemus. Namque ſingula in inſtrumentis ſi exprimerentur, commodè diſputationibus illis quid ſub iſta clauſula *Etc.* reconditum latitaret, ſuperſedere liceret. Quod cum optimè perſpectum habuiſſet Glorioſiſſimus Imperator Maximil. ſeriò in *Ordinat. Notar.* §. und wie wohl. Tabellionum genti injunxit, ut in ſubſtantialibus exprimendis id generis clauſulas evitent. verba ejus hæc ſunt: und wie wohl ein Protocoll ſo voll-

kömlich zu extendiren, a.ꝰ ein inſtrument davon gemacht von unnöthen iſt/ſo ſollen doch die Notarien zum wenigſten mit kurtzen Worten die Haupt clauſeln der Subſtantz/ der Handelung und Contracts, ſo vor ihnen geſchicht/ und gleichwoll nach eines jeden Contracts oder handels Natur oder Gewonheit deſſelben Orts/ antegen/ und ſonderlich die clauſeln von der Verzicht.

7. Notabilis eſt de hujus clauſulæ incommodis querela *Carol. Eman. Vizzanii,* referente eam D*n. Struvio in* *παραλειπ. ad c.* 8. *Synt. Jur. feudal.* quam ceu ſcopo noſtro inſervientem fortè impunè huc transſcribere licebit. Copioſus, inquit Vizzanius, penes Notarios clauſularum *cæteratarum* uſus, cui profectò modus aliquis adhibendus eſſet, ne inde publica veluti fraude contrahentes circumventi videantur, dum prorſus ignari virium, quas clauſulæ complectuntur, quando extenduntur, eas apponi permittunt, quas alias facilè recuſarent, non ſecus ac easdem

8. pariter ignari Notarii utplurimum adjiciunt. Hujus autem veritatis domeſtica mihi experientia cum magno meo rerumq́ʒ mearum incommodo eſt. Nam vitâ functo Pompejo Vizzanio Bononienſi Senatore, conſobrino meo, fruſtra laboravi in ſacro Romanæ Rotæ Tribunali, ut immitterer in poſſeſſionem bonorum ab eo poſſeſſorum Pompeji Vizzanii ſenioris, quem Autorem Bononienſis hiſtoriæ ſatis diligentem habemus, quamvis ea ſubjecta eſſet certo fideicommiſſo Camilli ejus Patris, fuitque denegata immiſſio ex eo, quod in inſtrumento diviſionis hæreditatis paternæ, quam cum illo contraxerat Jaſon avus & auctor meus, Notarii imperitia clauſulam *Etcæteratam* appoſuerat, quam ubi extendatur, præ ſe ferre fideicommiſſi paterni renunciationem ſentit Rota, & jure quidem, ut optimè comprobant Dd. autorita-

9. tes congeſtæ in Deciſionibus in illa cauſa editis &c. Hæc ille. Supereſſent quidem adhuc alia huc referenda. Enimvero ſi non Diſputationis, certe propoſiti limites longè tranſilivi. Ergo hic pedem figere oportet. Te interim B. L. omnia in meliorem partem interpretaturum ſpero; Lapſus ſi quosdam deprehenderis, memento, errare humanum eſſe. SS. vero Triadi pro viribus clementiſſimè conceſſis ſempiternas perſolvo grates, cujus gloria ſtudiorum meorum ſemper erit & principium &

FINIS.

ARdua qui ſemel inceſſit perquirere Juris,
Si non deſiſtit, præmia laudis habet.
Præmia Laudis habet, ſtudiis qui fervidus inſtat,
Turbida nec remoras ponere fata ſinit.
Præmia laudis habet, cui ſunt *& cætera* curæ,
Quæ labor haud quivis quotidianus amat.
Non tibi SEIDELI, ſatis eſt, animâſſe cathedram,
BRESLAVICI, dextrè Jura tuendo ſoli;
Sed quoque, quid lateat, ſi ſint ET CÆTERA nexa
Scriptis, laudanda dexteritate doces.
Perge tuos auſus; *& cætera* ſponte ſequentur,
Reddere quæ fauſtum te celebremque valent.
Corditus hoc voveo, cui te ſtudiisque politi
Ingenii dotes ſæpe probeque probas.

Doctiſſimo Diſputat. Autori ita gratul.
SAMUEL STRYKIUS D.

CÆtera *vox μέσον eſt, nec in unô convenit uti,*
Nam notat atque malum, rejicit atque loco:
Scilicet ut res eſt: Ergo poſtponere noli
Judex ad votum Cætera *fortè datum.*
Non tamen hinc albô mox ſunt notanda lapillô
Cætera, *ſed rectâ ſi ratione par eſt.*
Cætera *quæ reſtant, ad* Cætera, Cætera, *docte*
SEIDELI, *promptâ dexteritate doces.*
Hinc tua laus creſcat: De Cæterô *ad athera honoris*
Conſcendas precor, Cætera *ſpontè fluant.*
Ita Clariſſimo Dn. Diſputationis Autori,
Amico ſincerè dilecto, gratulabatur
M. JOHANNES LAURENTIUS,
Archi-Diaconus Francof.

SO zeigſt du noch einmahl/ wohin dein Fleiß gedrungen/
Was vor ein ſchätzbar Werck dein embſig-ſeyn vollbracht/
Ein Werck/ an welches ſich noch keiner hat gemacht/
Ein Werck/ daß ſchwere Müh vom Alterthum erzwungen.

Fahr unvermödet fort/ du wirſt beſeeligt ſiegen/
Wenn der verdiente Lohn dir wird entgegen gehn/

Wenn

Wenn unter andern wird dein Nahm' erhöbet ſtehn/
Die durch gehäuffte Müh das Ehren-Schloß erſtigen.

Dieſes ſchreibe ſeinem Hrn. Stubengeſellen glück-
wünſchende

J. C. Günther/
Olſn. Sil.

IN patriâ nuper licuit cognoſcere, quantum
De te confidant: Cœtera non referam.
Occurrens reduci ſpecimen teſtatur, inanem
Non fore ſpem patriæ: Cætera fama canit.
Concludent docti, te dignum, teque paratum
Qui dones juris cætera luſtra foro.
Dumque tibi docti, dum ſors & cætera rident,
Munera, ne dubites, cætera tempus alit.

E. SCHMETTAU.

SEin Fleiß/ geehrter Freund/ verdient gerühmt zu werden/
Mit dem Er in die Burg Aſträens embſig dringt/
Mit dem er Himmel an ſich hebet von der Erden/
Mit dem Er umb den Preiß gezweyter Ehre ringt:
Nur meine Clio ſtarrt/ und kan ihn nicht erheben/
Drumb füg ich einen Wunſch ſtatt meines Lobes bey;
Er muß' in ſolchem Ruhm/ in ſolchem Wolſtand leben/
Dem weder Neid noch Grufft/ noch Unfall ſchädlich ſey!

Dieſes wünſchet ſeinem jederzeit auffrichtig-
erfundenem Freunde

Hans Georg von Dreßky/
Eqv. Sileſ.

AUch der iſt ein Soldat/ den Thor und Mauren ſchutzen/
Der ſeinem Feinde nicht darff an die Klinge gehn;
Doch halt ich mehr von dem/ der/ wenn Carthaunen blitzen/
Und wenn getroffen wird/ wil an der Spitze ſtehn.
So weit iſt Er/ mein Freund/ auch denen vorzuziehen/
Die einſam-ſtiller Fleiß faſt eingekärckert hält:
Er giebet an den Tag ſein eyfriges bemühen/
Indem er noch einmahl ſich auff die Probe ſtellt.
Wer ſo geſtritten hat/ kan ein Triumpf-Lied ſingen,
Ihm hat auch einen Lohn die Themis zugedacht:
Deß Fleißes Capital wird ſolche Zinſ' Ihm bringen/
Die Zeit und Ungemach und Neid und Tod verlacht.

CASPAR Heinrich von Franckenberg.
Eques Sil.

BIBLIOTECA ... ROMA VITTORIO EMANUELE